

Београд, 2020.

Наших 75 година

Београд, 2020.

Наших 75 година

Наших 75 година

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: др Миладин Ковачевић, директор

Главни и одговорни уредник: др Миладин Ковачевић

Уредништво: Александра Даниловић и Сања Аксентијевић

Лектура и коректура: Јелена Савковић и Маја Танасић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

Садржај

Реч директора	5
I део - Осврт на историјски развој статистике Србије.....	7
Статистика у Кнежевини Србији и Краљевини Србији, 1815–1918.	9
Организација статистичке службе	9
Статистичка истраживања.....	12
Публикације	16
Статистика у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевини Југославији, 1918–1945.	23
Организација статистичке службе	23
Статистичка истраживања.....	24
Публикације	27
Руководиоци статистичке службе	30
II део - Наших 75 година, 1945-2020.	33
Статистика Србије, 1945–1992.	35
Организација	35
Стручно усавршавање запослених	41
Савет за статистику	42
Програм статистичких истраживања	42
Публицистичка делатност	44

Статистика Србије, 1992–2006.....	48
Организација	48
Програм статистичких истраживања.....	49
Објављивање резултата статистичких истраживања	52
Статистика Србије, 2006–2020.....	55
Организација	55
Систем званичне статистике	58
Савет за статистику.....	59
Програм и План званичне статистике	59
Реализација активности.....	63
Дисеминација података и информација.....	65
Међународна сарадња.....	69
Оцена званичне статистике Републике Србије	73
Директори статистике Србије од 1945. године	75
Издавачка делатност и библиотека од 1945. године	81
Преглед серијских публикација.....	87
Преглед монографских публикација	92
Публикације Фонда од посебног значаја издате у периоду 1863–1940.	101
Литература.....	117

Реч директора

Задовољство ми је што могу да вам, поводом обележавања 75 година од оснивања и рада Републичког завода за статистику, представим ову монографију. Жеља нам је да кроз њу омогућимо боље разумевање статистичког система, значај статистике у савременом друштву и стицање слике о раду Републичког завода за статистику у ових 75 година постојања.

Развој статистике у Србији датира још из доба кнеза Милоша, а званично од 1862. године када је кнез Михаило Обреновић потписао акт којим се Економско одељење Министарства финансија обавезује да води и координира све статистичке послове. Осврт на историјски развој статистике Србије, када је после Другог светског рата основана Српска земаљска статистика, претеча Републичког завода за статистику, представља неизоставан део који смо желели да представимо и у овој публикацији. Други део публикације садржи почетни наратив „Наших 75 година“ представљајући развој и рад Републичког завода за статистику у контексту друштвено-историјских догађања у којима Републички завод за статистику врши своју функцију, мењајући при томе назив, састав и надлежности, али једнако одговорно обављајући своје законом утврђене послове.

Од оснивања до данас, рад Републичког завода за статистику био је усмерен на прикупљање података, њихову обраду и дисеминацију. Желим да истакнем да је наш рад обележило стално усавршавање, праћење европских и светских трендова и развој сопствених ресурса, уз учешће бројних истакнутих личности, универзитетских професора, академика, као и свих запослених који су допринели развоју статистичког система Србије.

Поносни смо на постигнуте резултате, на хармонизацију статистичког система Србије са европским статистичким системом и на место које Републички завод за статистику данас заузима како у националном тако и у међународном систему.

Циљ нам је да и у будућности, као и у годинама које су иза нас, стално напредујемо и да останемо иновативна институција у коју корисници имају поверење.

Miladin Kovačević

Осврт на историјски развој
статистике Србије

Статистика у Кнежевини Србији и Краљевини Србији, 1815–1918.

Организација статистичке службе

Делимични пописи становништва у фискалне и војне сврхе рађени су у Србији по налогу кнеза Милоша још за Скупштину 1815. године, а затим су забележени уписи из 1818, 1819. и 1822. године. Хатишерифима из 1830. и 1833. године, формално се укидају феудалне дажбине у Србији и све обавезе сељака према спахијама. Истовремено, Србија преузима обавезу да царски порез плаћа у уговореном износу, а да порез прикупљају локални кнезови (уместо царских харачлија). Прикупљени подаци о пореским обвезницима одређивали су пореску обавезу према турским властима. Први општи попис становништва извршен је 1834. године.

Иако је тридесетих и четрдесетих година XIX века још увек била вазална кнежевина, Србија се трудила да државне установе створи по европском узору. Нарочито се за то залагао уставобранитељски режим, те се у периоду њихове владавине (1842–1858) као посебне области издвајају полиција, судство, финансије, просвета, здравство, црква и други послови. Свака од ових грана управе имала је извесну потребу за одређеним подацима. У оквиру постојећих установа, прикупљање, сређивање и обраду података обављали су службеници уз своје друге послове. Статистика је постајала све учесталија пракса, а уз то и саставни део предавања професора народне економије на београдском Лицеју.

Кнез Михаило Обреновић је 18. априла 1862. године потписао акт којим се Економско одељење Министарства финансија обавезује да води и координира све статистичке послове за све гране државне управе. Био је то почетак државне статистичке службе у Србији.

Својим особеностима статистички рад захтевао је и одвојену организацију, па се 1864. године оснива посебно Статистичко одељење у Министарству финансија – чиме државна статистика постаје и посебна служба. Зна се да је статистичко одељење 1864. године имало три стручна статистичара, а министарства по једног.

Закон о устројству статистике донет је током 1881. године. Из оквира надлежности Министарства финансија, статистика је 1882. године прешла у састав новоосновног Министарства народне привреде. Међутим, статистичка служба није успела да концентрише сав статистички рад и велики део свих истраживања спроводила су поједина министарства. Тада је, као и данас, на статистичким истраживањима учествовало много људи. Тадашња Србија није имала много високообразованих људи, па их ни државна статистичка служба није могла окупити у већем броју.

Општи закон о попису становништва и домаће стоке, од 5. децембра 1890, представља крупан корак у развоју српске статистике. Према њему је утврђен општи принцип према коме се становништво у Србији пописује сваке пете године, на дан 31. децембра пописне године.

Државни Совет

По одредбу Министра Финанција до 17.
апр. 1862. године:

1, да економна одељења Министарства Финанција
буде задатак и статистичке послове свих турских државних
управа извршава.

2, да се у истом одељењу установи Началник,
који годишњи платом од 1000 талира, или 1000 гроша
порески.

3, да се за ову рачунску годину припадајућа том Начал-
нику плата може издавати из кредита овогодишњим буџетом
одређеног на плату Пуномоћника Министарства Финанција.

А. 572.
18. Априла 1862. године
у Београду.

Главни
Секретар држави,
М. М. Обреновић

(Кнез одобрио)

18. Априла 1862.
у Београду,
Министарство Финанција
М. М. Обреновић

Председатељ државног
Совета,

М. М. Обреновић

Акт кнеза Михаила Обреновића из 1862. године

Попечитељству финансије препоручујем, да ово решење надлежно обнародује и да се стара о точном извршењу његовом.

В. № 435.

3. Априла 1862. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

Књажевски представник,
попечитељ иностраних дела,
И. Гарашанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божјој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ,

По договору са државним Советом решили смо и решавамо:

1., да економном одељењу Министарства Финанције буде задатак и статистичке послове свију струка државне Управе израђивати.

2., да се у истом одељењу установи звање Началника с годишњом платом од 1.000 талира, или 12.000 гроша порески.

3., да се за ову рачунску годину припадајућа том Началнику плата може издавати из кредита овогодишњим буџетом одређеног на плату Пуномоћника Министарства Финанције.

Нека Наш Министар Финанције ово решење изврши.

18. Априла 1862. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

Министар финансије,
К. Цукић, с. р.

Зборник закона и уредба, Београд, 1863.

Попис су, према закону, вршили општински судови помоћу својих пописивача, с тим што су државни и општински службеници, наставници свих школа, свештеници и други писмени грађани били дужни да на позив општинског суда бесплатно врше пописивачке послове у месту свога становања. Пописивачи су пописну грађу предавали општинском суду, који је вршио проверу, а након тога потврђивао или наређивао њену исправку. Општински судови су пописни материјал достављали вишим органима, преко којих је, затим, ради обраде допреман у статистичко одељење.

За разумевање друштвеног положаја статистике занимљиви су и подаци из публикације **Шематизам Краљевине Србије 1891**. Статистичко одељење се тада налазило у саставу Министарства народне привреде. Из публикације се може видети да је постојао и Централни статистички одбор чија су овлашћења, по питању програма истраживања и координације рада, била веома широка.

До 1894. године у Србији је устаљено седам грана државне статистике: попис људства, кретање становништва, јавна настава, народна привреда (тј. пољопривреда), трговина (спољна, унутрашња и превозна), цене и кривично суђење. Прикупљани су и објављивани и подаци о непокретним имањима, порезима и царинама, али је та статистика била мање развијена.

194

Ово решење важи од дана, кад се великим судовима саопшти.“

Наш министар правде нека ово решење изврши.

22. Августа 1864. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р

Министар правде,
Р. Лепјанин с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ,

по договору са државним саветом решили смо и решавамо:

1. У министарству финансије установљава се за израђивање статистички послова свију струка државне управе: статистичко одељење.

2. Припадајућа том началнику плата издаће се за ову рачунску годину из кредита, овогодишњим буџетом на ванпредне потребе одређеног.

3. Решење од 18. Априла 1862. године овим се укида. Наш министар финансије нека ово решење изврши.

31. Августа 1864. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

Министар финансије,
Б. Цукњ с. р.

Зборник закона и уредба, Београд, 1865.

Статистичка истраживања

Први попис становништва у Србији спроведен је 1834. године. Тада се по први пут, поред пореских обвезника и кућа, пописују и војни обвезници, чиме је омогућено да држава располаже подацима неопходним за вођење фискалне и војне политике. Почев од 1834, па закључно са 1877. годином, у Кнежевини Србији, у неједнаким временским размацама, спроведено је укупно 10 пописа становништва (1834, 1841, 1843, 1846, 1850, 1854, 1859, 1863, 1866. и 1874). Наредни попис становништва извршен је тек крајем децембра 1884. године. У међувремену, Србија је на Берлинском конгресу 1878. добила признање политичке независности. Делимични попис спроведен је 1879. године само у тзв. Новим областима. У Србији је после Берлинског конгреса спроведено шест пописа (1884, 1890, 1895, 1900, 1905. и 1910), међу којима су постојале знатне разлике у методима пописивања. Приликом спровођења пописа било је неопходно ангажовање готово свих писмених људи – учитеља, свештеника, државних чиновника, старијих ђака и студената. Поред податка о становништву добијених на основу пописа, у Србији су у то време прикупљани и подаци и о рођењима, венчањима и умирањима, као и о досељеном и одсељеном становништву.

Подаци о природном кретању становништва објављују се од 1862. године. Подаци су прикупљани од епархијских конзисторија које су на прописаним обрасцима уносиле податке за сваку цркву, односно парохију, за једну календарску годину. Да би се подаци прикупили на месечном нивоу статистичко одељење је од 1879.

године свештеницима упућивало нове обрасце за попуњавање. Статистичко одељење је од 1860. године објављивало податке о досељеном и одсељеном становништву на месечном нивоу, на основу података које је добијало од пограничне полиције.

Подаци о настави у Србији прикупљани су и објављени још за школску 1871/72. годину. Податке је прикупљало Министарство просвете и црквених послова. Директори свих средњих, стручних, виших и нижих школа попуњавали су штампане формуларе од 1884. године.

Први статистички подаци о засађеним и пожњевеним површинама и приносима пшенице, ражи, јечма, овса, кукуруза и кромпира објављени су за период од 1857. до 1862. године. Попис стоке извршен је 1866. године; годину дана касније спроведена је анкета о усевима. Попис земљишта под виноградима у Србији први пут је спроведен 1867. године. У новембу 1888. године Централни статистички одбор је донео одлуку да се изврши нови попис земљишта под виноградима. Попис су вршиле општинске власти, а попуњене формуларе су преко надзорне полиције достављали Статистичком одељењу Министарства народне привреде.

Статистика спољне трговине уведена је четрдесетих година XIX века. Први биланс наше спољне трговине за 1842/43. одштампан је 1844. године. Након тога, подаци се нису више објављивали, већ су се само прикупљали. Редовно објављивање почиње од 1862. године, у економском одељењу Министарства финансија. Сва роба је била разврстана, односно приказана у осам група (родова

робе): храна, стока, пиће, производи – биљни и животињски, копови, колонијална роба и рукотворине. Укупан промет робе био је количински и вредносно исказан и односио се на само три земље с којима се Србија у то време граничила. Кретање наше спољне трговине у периоду 1843–1875. године односило се искључиво на промет с пограничним државама: Аустроугарском, Румунијом и Турском. Аустроугарска је била највећи увозник наше робе, као и посредник преко кога је наша роба стизала у остале земље Средње и Западне Европе.

Статистика о унутрашњој трговини настаје средином XIX века. Статистичко одељење при Министарству финансија прикупљало је и објављивало податке о продаји стоке и пољопривредних производа на вашарима (панађурима) и, нешто касније, податке о трговинским радњама. Поред пољопривредних производа, на вашарима се трговало живом стоком свих врста и, мањим делом, индустријским производима неопходним за свакодневни живот становништва. На основу Уредбе о држању панађура (од 13. јула 1839. године), као и Закона о панађурима (од 4. фебруара 1865. године), регулишу се основна питања везана за настанак, одржавање и ширење вашара. Број места, као и број вашара који се на њима одржавао, константно се повећавао, а самим тим и целокупан обим трговине на њима. На сваком вашару уобичајено је било отварање механа и дућана, који су се налазили под шаторима, у којима су се продавали домаћи производи, али и производи пореклом из суседних земаља.

Прикупљање података о кретању цена у Србији почело је у јулу 1862. године. Подаци су се прикупљали за најважније пољопривредне производе, стоку и прехрамбене производе, у свим већим местима тадашње Србије. Упутства за прикупљање података о ценама не разликује се по својој суштини битније од данашњих дефиниција и начина прикупљања података. Цене су прикупљане за средњи квалитет производа, у недељној периодици, на пијачни дан, а прикупљали су их судски чиновници, оцењени као најпогоднији за овај посао. Паралелно са прикупљањем података о ценама, прикупљани су и **подаци о надницама** за најчешће занате тог периода (копачки, косачки и зидарски). Податке о надницама прикупљали су такође судски чиновници. Висина надница утврђивана је месечно, у свим окружним местима.

Од свих грана државне управе од друге половине XIX века у Србији, судска струка била је готово најбоље уређена. Од 1888. године судови су били дужни да попуњавају формулар (који је прописао министар правде) за прикупљање **статистичких података о кривичним делима**. Подаци су се односили на судове и запослене у судовима, број предмета, броју пресуда по врсти кривичног дела, броју притвореника, грађанских спорова, броју осуђених по врсти кривичног дела и др.

Подаци о државним финансијама односно приходима државне благајне на основу плаћања непосредног пореза, који је у то време чинио две трећине државног прихода, објављују се у низу од 1893. године. Поред ових података објављивани су подаци о вредности

непокретне имовине становника. Подаци о општинским приходима и издацима објављивани су за 1888, 1889. и 1890. годину. Подаци о царинским приходима објављују се од 1870. године.

Поред ових области статистике до 1914. године, када је одштампан последњи Статистички годишњак у Краљевини Србији, а који се односио на податке из 1907/08. године развијене су и друге статистичке области: рударство, индустрија, саобраћај, шумарство, лов и риболов, санитет и јавне грађевине. У статистичким годишњацима објављивани су и подаци о монополима, новчаним заводима, осигуравајућим друштвима, црквама и манастирима, војсци и метеорологији.

Први званични **статистички подаци о индустријској производњи** датирају из 1888. године и односе се на производњу пива и брашна. Тек је 1893. године број податка о индустријској активности нешто већи; обухваћена је производња угља и дат је први списак индустријских радњи.

Статистичке **податке о саобраћају** прикупљале су Српске државне железнице, а први објављени подаци односили су се на 1890. годину. Објављени су подаци о броју возова и пређеним километрима, броју превезених путника, приходима од путника, превозу домаће стоке, превозу робе и подаци о приходима и издацима за државне железнице, броју поштанских и телеграфских станица, дужини телеграфске мреже, поштанском и телеграфском саобраћају.

Први расположиви **подаци које је статистичка служба објавила о шумама** у Србији датирају из 1897. године. У статистичком годишњаку, у којем су објављени подаци за 1901. годину, шумарству се посвећује посебно поглавље, које садржи и приказ површинског стања шума у Србији по власништву – с поделом на општинске и приватне шуме. **Подаци о лову и риболову** се први пут објављују 1903. године.

Здравствена статистика односила се на податке о броју лекара, бабица, апотекара, болесника, болничких кревета и вакцинисане (калемљене) деце. Подаци су први пут објављени за 1895. годину. У оквиру ове статистике прикупљани су **подаци и о броју посетилаца у бањама**. **Подаци о просечној старости умрлих** расположиви су од 1888. године. Подаци о узроцима смрти становништва прикупљани су од свештеника, а леш често није био прегледан (већ је узрок смрти констатован на основу изјаве чланова породице) па је, сами тим, учешће непознатог узрока смрти било велико. Подаци о узроцима смрти су расположиви у статистичким публикацијама од 1892. године.

Статистика грађевинарства почиње у XIX веку извештајима Министарства финансија о буџетским издацима за државне градње. Подаци о јавним грађевинама прикупљају се у Србији од 1887. године, а односили су се на број новосаграђених и оправљених мостова, број новосаграђених и оправљених грађевина по врсти грађевине и издатке за јавне грађевине.

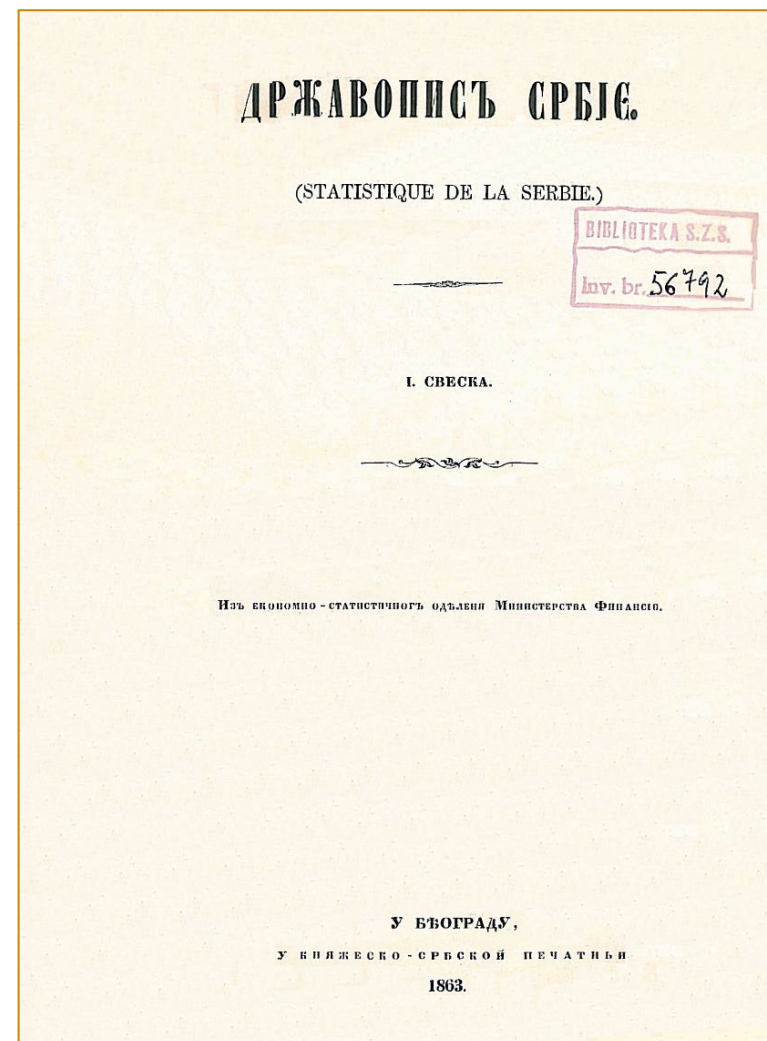

Састанак међународног статистичког института у Бечу, 1891.

Публикације

За статистичку службу тога доба публикације су најбољи доказ постигнутих успеха. Врхунска достигнућа статистичке активности до Првог светског рата налазе се у издањима **Државопис Србије**, **Статистика Краљевине Србије** и **Статистички годишњак Србије**.

Први **Државопис Србије** изашао је из штампе 1863. године. Књига је имала 115 страна, штампана је старим писмом и појмови су преведени на француски језик. Сачињена је од осам поглавља: клима, кретање становништва у Београду, извештај о пословању Топчидерске економије, просечне цене, становништво Србије 1859, спољна и унутрашња трговина и месечни ценовници. Нека од тих поглавља су текстови проткани табелама, а из тих текстова може се сазнати понешто о дефиницијама, методама и начину на који су схваћене ове бројке. Двадесети по реду Државопис Србије био је и последњи. Изашао је из штампе 1894. године на 227 страна и односи се на податке из статистике наставе за школску 1884/85. годину.

Државопис Србије, I свеска, Београд 1863.

Формулар за прикупљање података о рођењима,
Formulaire pour le rassemblement de données relatives

Извод из протокола цркве
Extrait du registre de l'église

у округу
au département

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
МЕСЕЦИ MOIS	СВЕГА ЈЕ—EN GÉNÉRAL EST					ВЕНЧАНО ЈЕ—MARIAGES DE			
	венчано marie	рођено—né		умро—décédé		мом ика—garçons		удовица—veufs	
		осим мртво—рођени—sans mort-nés				са—avec			
		мушки sexe masculin	женски sexe féminin	мушки sexe masculin	женски sexe féminin	девојкама filles	удовицама veuves	девојкама filles	удовицама veuves
Јануар—Janvier									
Фебруар—Février									
Март—Mars									
Април—Avril									
Мај—Mai									
Јун—Juin									
Јули—Juillet									
Август—Août									
Септембар—Septembre									
Октобар—Octobre									
Новембар—Novembre									
Децембар—Décembre									
Укупно—Total									

Имена села, цркви припадајући
Noms des lieux appartenants à l'église

Тачност извода одоверева учитељ
L'exactitude de l'extrait confirme l'instituteur

месеца _____ 1881 год.
le mois _____ l'année 1881

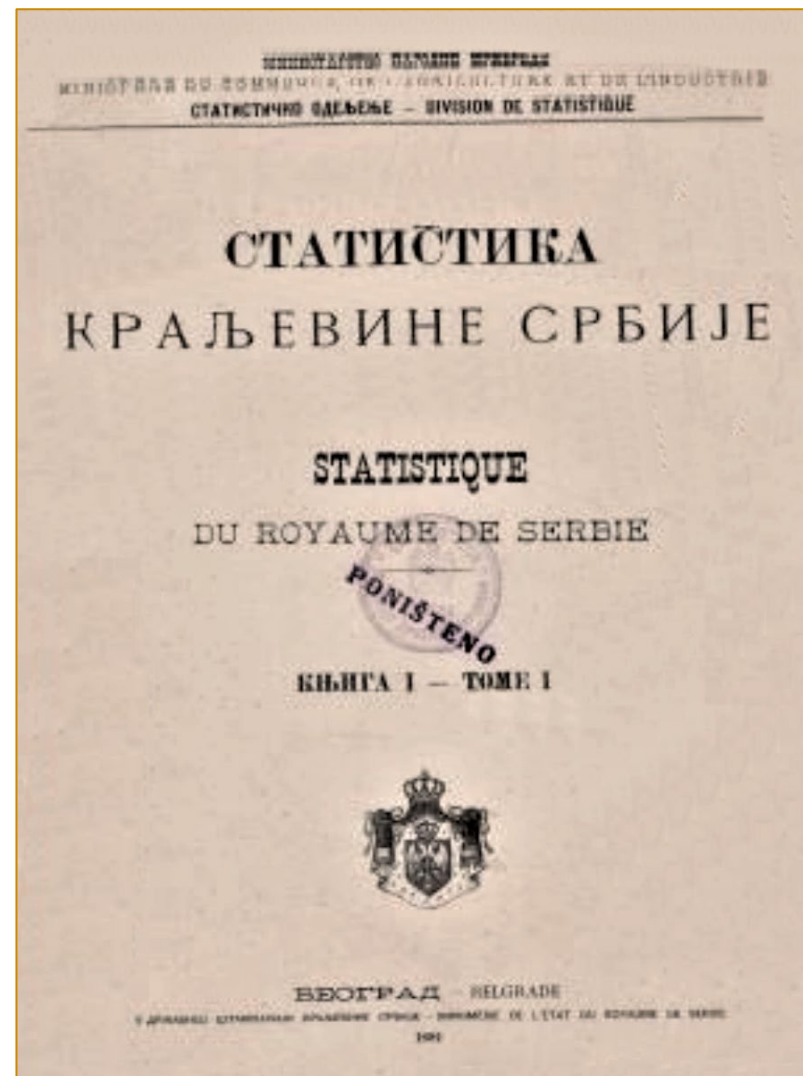
[illegible]

Државопис Србије заменила је публикација **Статистика Краљевине Србије**. У предговору прве књиге Статистике Краљевине Србије наводи се:

*„Господин министар народне привреде, одобравајући одлуку централног статистичког одбора о штампању резултата пописа становништва и домаће стоке, који су пописи извршени у Краљевини Србији, 31. децембра 1890. године, изволео је уједно наредити, да службена публикација статистичког одељења у најредак носи назив **Статистика Краљевине Србије**, а Државопис Србије да са двадесетом свеском престане излазити.“*

Прва књига из серије Статистика Краљевине Србије са резултатима Пописа становништва у Краљевини Србији од 31. децембра 1890. године издата је у пет делова у периоду 1892/93. Прва три дела, односила су се на становништво, а сваки део обухватао је по пет округа. Четврти део књиге односио се на Регистар имена вароши, варошица, села, заселака и општина у Краљевини, а пети део књиге обухватао је опште резултате пописа. У 13 картограма и 10 дијаграма представљени су резултати пописа који је у Србији први пут извршен у складу са пописима какви су спровођени у другим државама.

У циљу постизања вишег нивоа ефикасности, односно, да би подаци били доступни јавности, раније него што је то било могуће штампањем засебних публикација, Централни статистички одбор одлучио је да се у једној публикацији обухвате сви статистички подаци и да се та публикација назове Статистички годишњак.

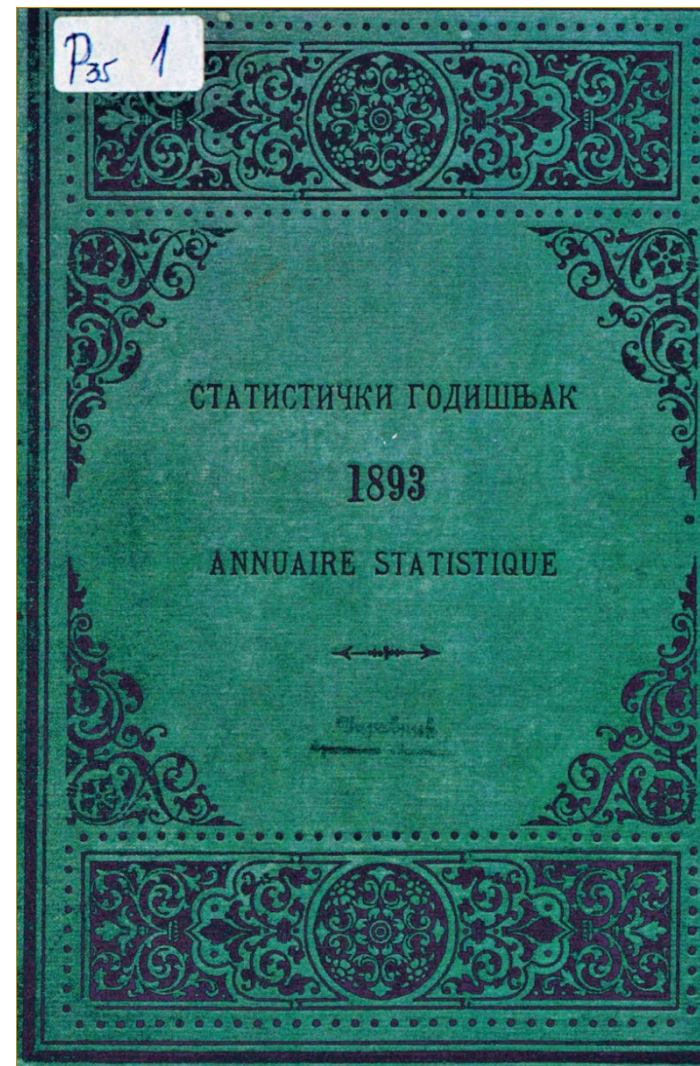
Статистика Краљевине Србије, Књига I, Београд 1892.

Први Статистички годишњак Краљевине Србије издат је 1895. године на 390 страна.

Већ у овом Годишњаку постојала су опсежна поглавља о становништву, пољопривреди, ценама, саобраћају, трговини, финансијама и судству.

„Да би се бар оно мало њрадње с којом располаже наша службена статистика њредало јавности раније него што је то моћуће шћамљањем засебних њпубликација, Централни статистички одбор одлучио је у њочешку ове њгодине, да се у једној нарочићој њпубликацији изнесу на јавности сви статистички њодаци, који се у Статистичком одељењу срећују, и који се из њојединих централних надлешћава моћу добиваћи, и да се ња њпубликација назове Статистички њодишњак“ – Бољољуб Јовановић, из њредѡвора њрвог Годишњака.

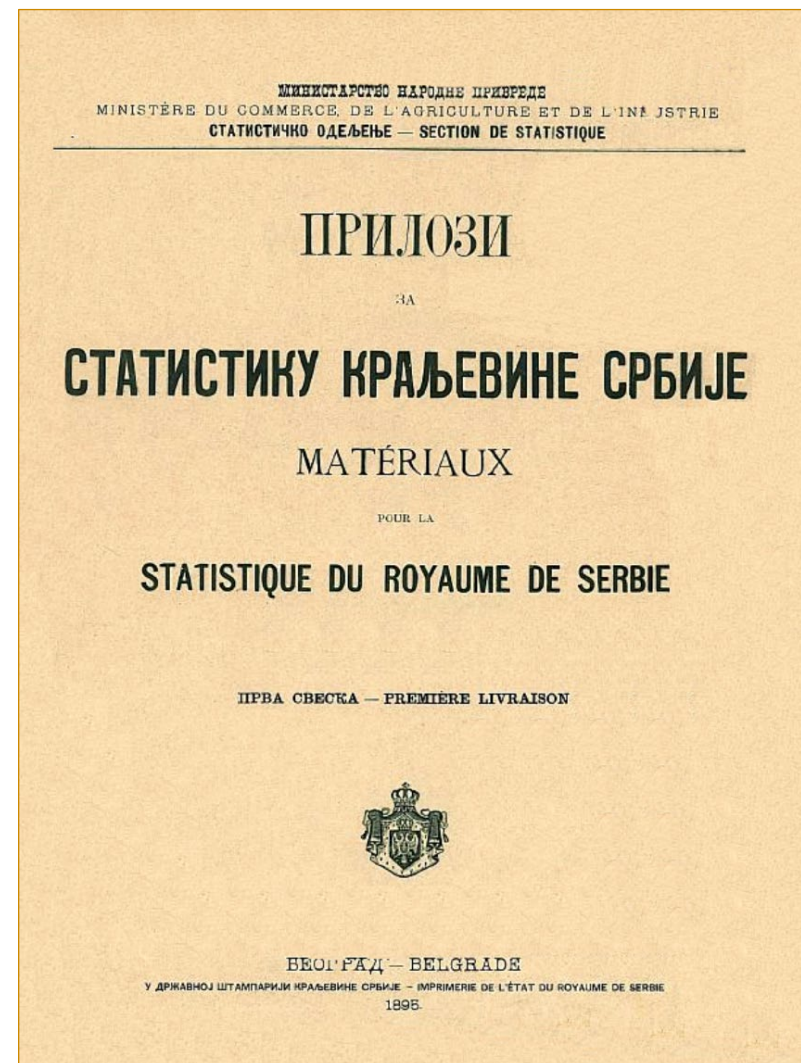
До 1902. године Годишњак је излазио сваке друге године, а од те године одлучено је да убудуће излази сваке године. Међутим, тешкоће око спровођења статистичких истраживања, са проширеним програмом, знатно су повећане тако да је био донет пропис по коме су „прописане строге казне за оне који поднесу нетачне податке или који податке у одређеном року не поднесу“.

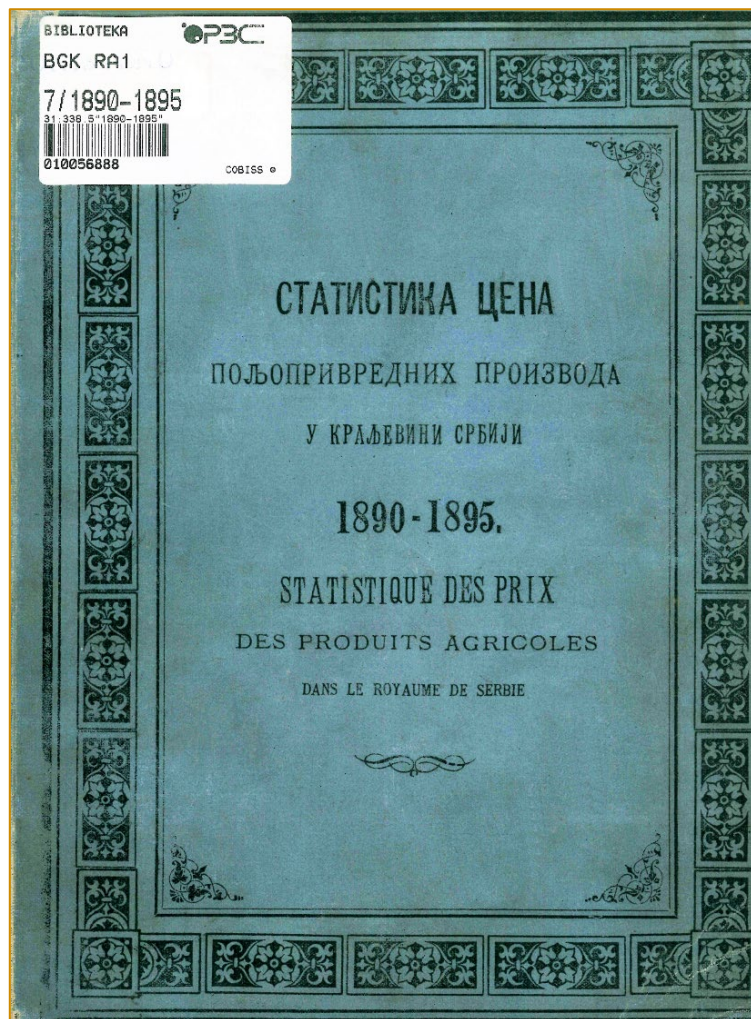
Статистички годишњак Краљевине Србије, Књига I, Београд 1895.

Последњи Статистички годишњак Краљевине Србије, тринаести по реду, односио се на 1909. и 1910. годину, а изашао је из штампе 1914. године. Књига, са овим двогодишњим подацима, имала је 850 страна. Знатно је повећан број страна који се односи на демографију (са 75 на 212 страна), банке и осигурање (са 20 на 110 страна), финансије (са 20 на 50 страна) и пољопривреду (са 38 на 80 страна).

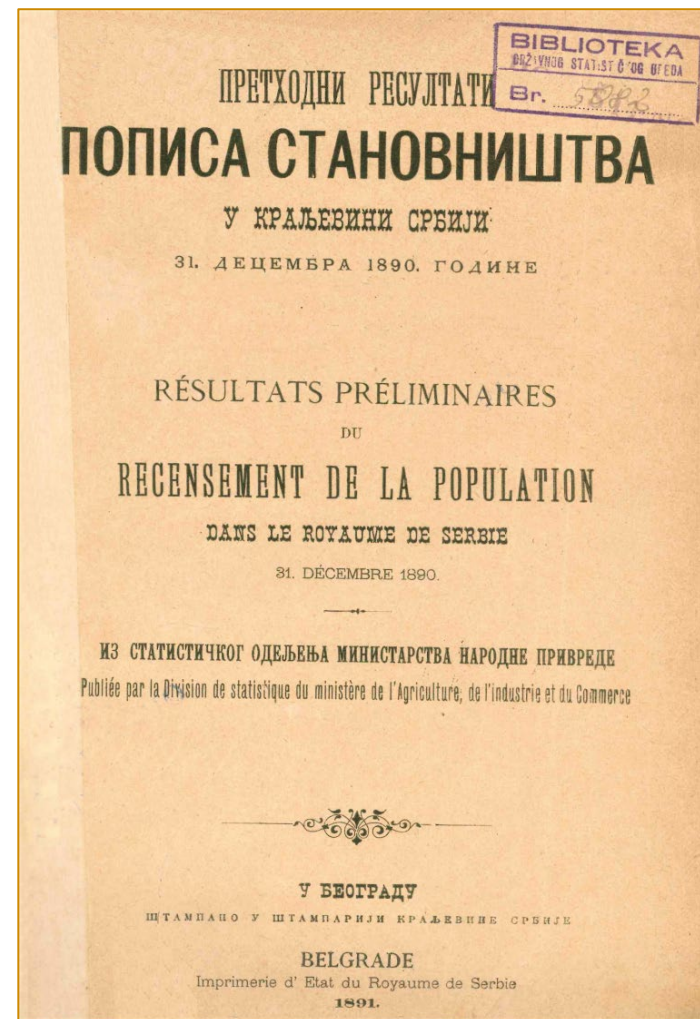
Поред наведених, државна статистика објавила је и серије публикација: Прилози за Статистику Краљевине Србије, Претходни резултати Пописа становништва и домаће стоке и Статистика цена пољопривреде и других производа у Краљевини Србији. Такође, као резултат ове фазе развоја статистичког система Србије, сведоче и публикације које су издавала поједина министарства: Статистика наставе у Краљевини Србији (Министарство просвете и црквених послова), Буџет државних прихода и расхода Краљевине Србије и Статистика спољне трговине Краљевине Србије (Министарство финансија), Статистика пошта, телеграфа и телефона у Краљевини Србији (Министарство грађевина) и Српске државне железнице које су издавале Статистички преглед саобрћајних резултата Српских државних железница.

Прилози за статистику Краљевине Србије, I свеска, Београд 1895.

Статистика цена пољопривредних производа
у Краљевини Србији, 1890–1895, Београд 1897.

Претходни резултати пописа становништва
у Краљевини Србији, 31. децембар 1890,
Београд 1891.

Статистика у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевини Југославији, 1918–1945.

Организација статистичке службе

Оснивањем Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца битно су измењени услови за развој статистичке службе. Већ сама промена државне територије прекинула је континуитет ранијег рада, тако да се међу приоритетним задацима тек уједињене државе налазило и питање организације статистичке службе.

Већ 1919. године донета је одлука о стварању **Дирекције државне статистике при Министарству социјалне политике**. На великој и неуједначеној територији, Београд је постао седиште за организацију истраживања. Поред опште, постојале су и ресорне статистике. Дирекција државне статистике имала је извесна овлашћења за координацију. Практично, ресорне службе су биле веома самосталне, а имало их је скоро свако министарство – просвете, војске, правде, финансија, саобраћаја, пошта, грађевина, пољопривреде, шума и рудника, трговине и индустрије, социјалне политике и народног здравља. Осим служби у гранама државне управе, статистичка истраживања вршили су и банке, задружни савези, индустријске, трговинске и занатске коморе, служба социјалног осигурања, радничке коморе, раднички синдикати и др.

Законом о уређењу Врховне државне управе („Службене новине Краљевине СХС“, бр. 78 од 3. априла 1929. године) од 31. марта

1929. године **Председништво министарског савета** (ПМС) постојало је као посебно надлештво у саставу Министарског савета. Ближе одредбе о његовој надлежности уређене су Уредбом („Службене новине Краљевине СХС“, бр. 78 од 3. априла 1929. године) по којој је ПМС подељен на три одељења: Канцеларија Председништва, Централни пресбиро и **Општа државна статистика**. Општа државна статистика имала је надлежност да прикупља, сређује и објављује опште статистичке податке и, у циљу прикупљања и искоришћавања ових података, одржава везе са појединим министарствима. У саставу Одељења Опште државне статистике формирана су три одсека: Административни, Одсек за статистику становништва и јавну хигијену и Одсек за статистичку наставу, правосуђа, администрације, финансија, војске и морнарице.

Према члану 1. Закона о укидању, измени и допуни законских прописа који се односе на Врховну државну управу од 3. децембра 1931. године **Одељење Опште државне статистике пренето је у делокруг Министарства унутрашњих послова**.

Територија Краљевине Југославије била је подељена на 9 бановина. Територија Србије налазила се у саставу 5 бановина. Захватала је делове Дунавске, Дринске, Зетске и Вардарске бановине, а само су Моравска бановина и Управа Града Београда (УГБ је обухватала и Панчево) у целини припадале Србији. Општа

државна статистика преуређена је на бановинској основи, а министарства су била у обавези да израђују статистичке податке за свој ресор. Новчана средства за истраживања обезбеђивао је министар, образлажући планирани буџет на седницама Владе и Скупштине. Захваљујући иницијативи ресорних статистика од 1919. до 1940. године, дошло је до великог проширења програма истраживања – пре свега на пољу економских и социјалних појава.

Статистичка истраживања

У овом периоду званична статистика је прикупљала и објављивала податке из следећих области: становништво, пољопривреда, шумарство и риболов, индустрија, грађевинарство, саобраћај, трговина, туризам, осигурање, задругарство, просвета, здравство, заштита и осигурање радника, криминалитет, јавна управа и финансије. С обзиром на то да су подаци били расположиви за 9 бановина, на основу њих није било могуће извести податке за Србију. Међутим, 2008. године Републички завод за статистику је поводом два века државности Србије, објавио публикацију под називом **Два века развоја Србије – статистички преглед** у којој су прерачунати подаци за Србију у периоду између два светска рата, за статистичке области за које је то било могуће урадити.

Пописи становништва 1921. и 1931. године спроведени су по концепту „присутног становништва”. Постојећа политичко-територијална подела односила се на срезове и бановине, а између ова два пописа извршена је промена у административној подели, тако да подаци нису у потпуности међусобно

територијално упоредиви. Попис 1921. године је био само делимично обрађен, а дефинитивни резултати објављени су по старој (затеченој након ослобођења) политичко-територијалној подели (покрајине). Да би се дошло до података о броју становника у периоду 1931–1941, урађене су **процене становништва** – тако што је тај број најпре израчунат геометријском прогресијом без коректуре, а на бази стопе прираштаја становништва забележене у пописима 1921. и 1931. године. Накнадно је овај прорачун коригован и висином природног прираштаја становништва после 1931. године. Ови прорачуни објављивани су у статистичким годишњацима. Податке о исељеном становништву званична статистика први пут објављује 1933. године, а односили су се на 1930. годину.

Статистика запослености настала је после Првог светског рата и била је базирана на евиденцији социјалног осигурања. Подаци из наведеног извора приказивали су запослене према делатности предузећа, а не према занимању појединаца. Овом статистиком нису били обухваћени пољопривредници и друга неосигурана лица.

Статистику надница и плата од 1920. до 1940. године водиле су установе социјалног осигурања. Та служба је обезбедила приказе просечних надница за запослене по делатностима и полу. Међутим, објављени подаци односе се на просеке за целу Југославију, тако да се из те документације не могу издвојити подаци за територију Србије.

Прве обрачунае друштвеног производа и народног дохотка за Југославију извршила је група стручњака Министарства финансија. После Другог светског рата извршен је обрачун народног дохотка у сталним и текућим ценама за период 1923–1939. године. Ни из једног од та два обрачуна нису могли да се издвоје подаци за Србију.

Период од 1927. до 1939. године је период почетка развоја индекса цена на мало. Одељење за економска изучавања Народне банке, основано 1928. године, поставило је темеље методологије обрачуна индекса цена. На основу те методологије почело је са објављивањем индекса цена на велико, који се израчунавао на основу прикупљених података за око 55 важнијих производа, а базна година је била 1926. Цене су прикупљане за најважније производе домаћег порекла, али и за поједине производе из увоза. Цене су се односиле на промет у трговини на велико, што значи да су обухватале трошкове производње, порез, транспорт и grosистичку зараду. Прикупљане су са важнијих тржишта и трговина на велико на територији целе Југославије. Подаци су публиковани само за Југославију. Поред општег индекса цена на велико, израчунавани су и објављивани и групни индекси цена на велико, и то за пољопривредне производе биљног порекла, сточарске, минералне и индустријске производе. Посебну групу индекса цена на велико чинили су индекси извозних и увозних цена. Ови индекси су се рачунали на основу посебних листа артикала, по 20 за сваки индекс. Део листе чинили су производи који су се налазили на листи за обрачун општег индекса цена на велико, а посебно су прикупљани подаци о ценама 17 артикала –

значајнијих за спољну трговину. Поред ових индекса, Народна банка израчунавала је и индекс цена на мало за Београд, на основу праћења цена 100 артикала у трговини на мало, са 1926. годином као базном. Производи су били груписани у четири основне групе: храна, одећа и обућа, огрев и осветљење, и остали производи. За обрачун индекса прикупљане су најмање по три цене за сваки производ, а индекс је израчунаван применом просте аритметичке средине.

Општа државна статистика је спровела Попис домаће стоке у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца 31. јануара 1921. године. Статистика пољопривреде била је у надлежности Министарства пољопривреде и вода, које је прикупљало податке о обрађеној земљи и жетвеним приносима, сточарству, сточним заразним болестима, живинарству, пчеларству и свиларству. Подаци о ратарској производњи Србије између два светска рата утврђени су прегруписавањем изворних података, или процењивањем.

Министарство шума и рудника обезбеђивало је податке о шумарству и пошумљавању. Прве податке о шумском фонду статистика шумарства објавила је 1925. године. Подаци о површинама Србије под шумом израчунати су сразмерно процентуалном учешћу бановина у територијалном оквиру Србије.

Између два светска рата знатно је повећан број података о индустријској производњи, међутим једино је рударска и топионичарска производња детаљно приказана по бановинама. Први општи попис прерађивачких индустријских предузећа, који

је до краја био систематски спроведен, извршен је тек 1934. године. За овај период је карактеристично да су под термин „индустрија” потпала и предузећа која би се у једној високоразвијеној индустријској земљи вероватно третирали као занати, а дефиниција индустријског предузећа није прецизирана ниједним правним прописом. Статистичка документација, која има за циљ да прикаже структуру производне делатности, базирана је на појму „творница”. Творница је део предузећа (фирме) који представља самосталну производну целину и има производну делатност различиту од других делова предузећа. Подела производне делатности на екстрактивну индустрију, прерађивачку индустрију и грађевинарство, а затим и подела у оквиру прерађивачке делатности, потпуно је прилагођена подели коју је препоручила међународна организација Друштво народа. Али, статистика производних делатности није била у оквиру једног надлежства, већ се свака од њих водила у оквиру надлежног министарства: статистика екстрактивне производње у оквиру Министарства шума и рудника, а статистика прерађивачке делатности у оквиру Министарства трговине и индустрије.

Министарство грађевинарства прикупљало је **податке о извршеним грађевинско-техничким радовима и изградњи нових, проширењу и дозиђивању старих објеката**. Подаци су се односили на државне грађевинско-техничке радове који су били изведени и окончани у току године у надлежности Министарства грађевина и његових органа. Самоуправни радови су били обухваћени само ако су били изведени под надзором Министарства. Из постојећих података не могу се извести подаци за територију Србије.

Статистика саобраћаја била је добро развијена. У Годишњаку из 1929. године подаци су објављени чак на 78 страна. Податке је прикупљало Министарство саобраћаја, а односили су се на путеве и мостове, превозна средства на путевима, железницу, трамвајски превоз, поморски саобраћај, речну пловидбу, ваздушну пловидбу, пошту, телеграф, телефон и радио. За територију Србије постоје једино подаци који се односе на превоз путника за 1926, 1927. и 1928. годину.

Услед проширења територије Србије, после 1918. године систем образовања сусрео се са бројним тешкоћама које су произилазиле из разлика у организацији и наставним садржајима школа са територија Турске и Аустроугарске. Поред ширења школске мреже, систем образовања усаглашен је са савременим европским решењима. **Податке о школама** прикупљало је Министарство просвете. Обухват те статистике ограничавао се на државне школе, док о броју и делатности приватних школа није било званичних података. Из расположивих података нису могли да се издвоје подаци за Србију. За период између два рата могли су да се употребе само подаци из студије др Младена Берића, директора Опште државне статистике, и подаци за 1939. годину, сређени после Другог светског рата.

За **здравствену статистику** било је надлежно Министарство здравља, у оквиру којег је формирана Стална епидемијска комисија (1919. године), чиме је установљен организован надзор над хигијенским приликама и заразним болестима. Председник Комисије био је др Милан Јовановић Батут. Организација здравствене заштите и службе, систем евиденције о њиховом

раду, као и систем опште и здравствене статистике омогућавали су увид у оболевање и смртност становништва у земљи и релативно јасан преглед кретања здравственог стања.

Општа државна статистика спроводила је **статистичка истраживања о правосуђу** према индивидуалним статистичким листама за осуђене, попуњеним од стране среских и окружних судова. У том периоду, на територији Србије важио је Кривични законик за Краљевину Србију од 29. марта 1860. године, а на територији Војводине важио је Казнени законик (мађарски) из 1878. године. Од 1. јануара 1930, на територији целе Краљевине Југославије примењује се нови Кривични законик од 27. јануара 1929. године. За период између два светска рата расположиви су подаци за подручја апелационих судова. Из тих података не могу се тачно утврдити подаци за Србију.

Публикације

Општа државна статистика Краљевине Југославије објавила је и уређивала годишњаке и књиге пописа, а ресорне статистике при министарствима издавале су низ публикација. Ове публикације најверљивије сведоче о развоју статистике и резултатима спроведених истраживања.

Први **Статистички годишњак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца** издат је 1926. године, након чега долази до шестогодишње паузе у издавању. У периоду од 1932. до 1941. године издато је десет **Статистичких годишњака**. Садржаји поглавља у Статистичким годишњацима обухватили су све гране државне статистике, али

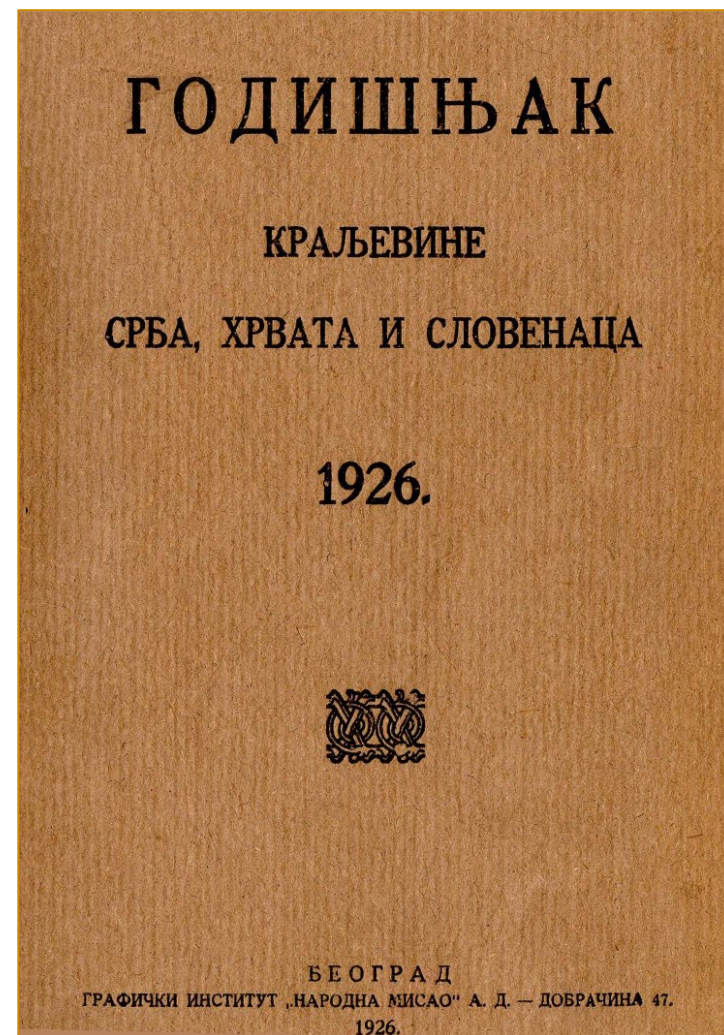
нису били сасвим устаљени. Како се завршавала обрада појединих обележја пописа становништва или пољопривреде, тако се и у Годишњаку појављивао већи број табела са тим подацима. Временом је садржај Годишњака проширен подацима из области банкарства, задругарства, социјалног старања и државних финансија.

Пописи становништва и пољопривреде детаљно су обрађивани и објављивани. Попис из 1921. године обрађиван је скоро десет година, а резултати су објављени у једној књизи – **Дефинитивни резултати пописа од 31. јануара 1921**, издатој у Сарајеву 1932. године. У више публикација, пре коначних резултата, штампани су **Претходни резултати пописа** из 1924. и 1931. године. Резултати пописа из 1931. године штампани су у четири књиге. И југословенска статистика се придржавала светског искуства да се детаљни резултати једног пописа, ручном техником обраде и комплетирају тек када настане време за спровођење следећег пописа.

Министарство шума и рудника објављивало је податке у публикацији **Рударска и топионичка статистика Краљевине Југославије** од 1919. до 1939. године. **Попис индустрије 1938. године** спада међу боља остварења статистике. Нажалост, објављена је само једна свеска у којој су дата методолошка објашњења и подаци о броју фабрика, особљу, погонској снази, капиталу и вредности производње. **Статистички годишњак државних железница** био је документ ресорно-пословног типа, високог стручног нивоа. У овој публикацији налазили су се подаци

о пругама, станицама, локомотивама, вагонима, превозу путника и робе, утрошку горива и др. Редовни годишњак под називом **Статистика пошта, телеграфа и телефона Краљевине Србије** издавала је и Дирекција, односно Министарство пошта, телеграфа и телефона, са подацима о броју пошта, телеграфа, телефонских централа и апарата, писмоносних и пакетских пошиљки. Уреди социјалног осигурања имали су организоване статистичке службе. Подаци о броју осигураника замењивали су статистику запослености, а евиденције о уплаћеним доприносима постале су основа за статистику просечних плата, тако да су та два важна податка попунила велику празнину у тадашњем статистичком систему. Уз то, статистика социјалног осигурања пружала је податке о боловањима и хранаринама, пензионерима и пензијама.

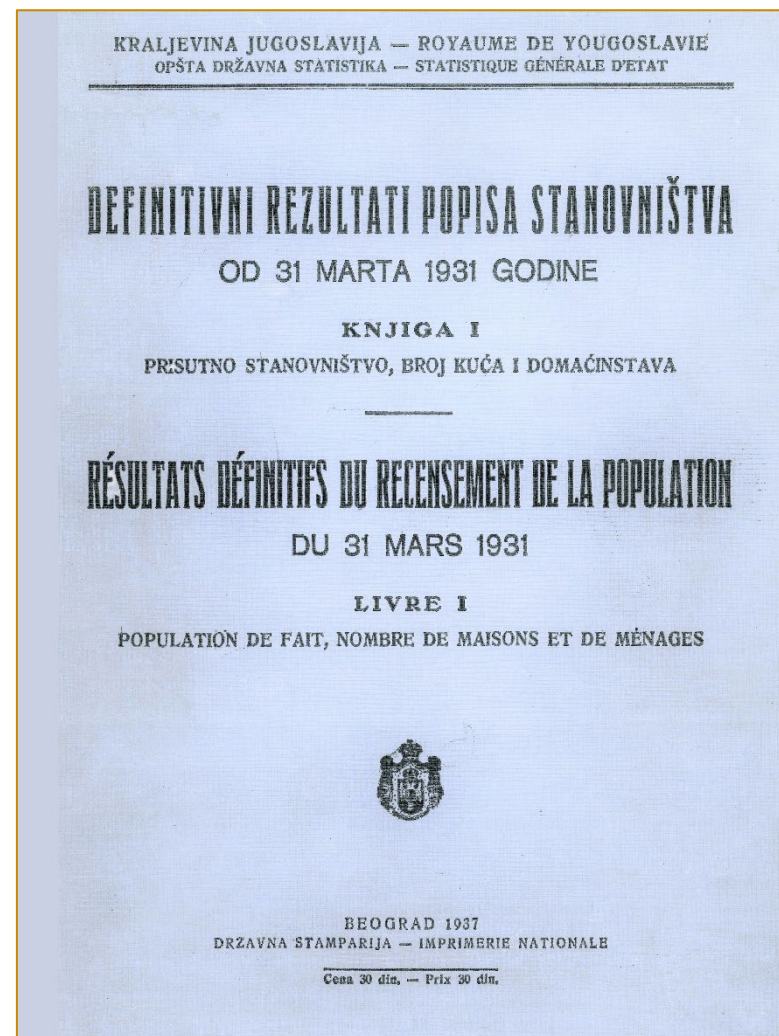
У овом периоду појавила су се и два домаћа уџбеника статистике. **Др Сава Обрадовић** одржао је на Коларчевом универзитету 1934. године низ предавања о статистици, касније штампаних у посебној књизи под називом **Статистика**, која је после рата доживела још девет издања. Први универзитетски уџбеник **Теоријска статистика** написао је **проф. др Лазо М. Костић**, професор универзитета и члан Међународног статистичког института за потребе наставе на Правном факултету у Суботици. Поменути уџбеници били су знак напретка истраживачког и научног рада на пољу статистике.

Статистички годишњак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1926.

Краљевина Југославија – Статистички годишњак,
Књига I, Београд 1932.

Краљевина Југославија – Дефинитивни
резултати пописа становништва, Књига I,
Београд 1937.

Руководиоци статистичке службе

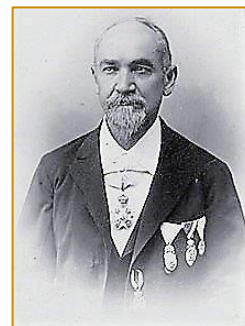
Проф. др Владимир Јакшић (1824–1899) био је српски економиста, статистичар и метеоролог. Оснивач је првог одељења за статистику у Србији и прве мреже метеоролошких станица. Гимназију је завршио у Београду, трговачки курс у Бечу, а државне науке је студирао у Тибингену и Хајделбергу. Од 1847. године радио је у Министарству финансија, где је самоиницијативно прикупљао статистичке податке. Већ 1850. године поднео је Државном савету предлог о стварању државне статистичке службе. Године 1852. постављен је за професора економских предмета на Лицеју. Онда се 1862. године враћа у Министарство финансија као начелник економског одељења, а 1864. године постаје начелник новооснованог одељења државне статистике. Уредио је одељење, али и установио статистички рад у Србији. Најважније његово дело је Државопис Србије, чије је издавање почело 1863. године.

Први је започео са метеоролошким мерењима у Београду и Србији (1848) и први писао о метеорологији у Србији, тако да се сматра оснивачем српске метеорологије и климатологије. Већ после 3 године метеоролошких мерења, 1851. урадио је прву студију климе Београда, базирану на резултатима сопствених мерења и осматрања за период 1848–1850. Био је оснивач метеоролошке мреже станица тако да је, његовом заслугом, Србија 1857. године

имала чак 27 метеоролошких станица, што је у то време представљало једну од најгушћих метеоролошких мрежа у оквиру једне државе. Пензионисан је 1888, а његов посао на пољу статистике наставио је Богољуб Јовановић. Изабран је 8. јануара 1850. године за редовног члана Друштва српске словесности у Београду.

Додељен му је аустроугарски Орден Франца Јозефа, Орден румунске круне, грчки Орден Спаситеља, руски Орден Свете Ане, Орден Светог Станислава, српски Краљевски орден Белог орла и Орден Таковског крста.

Био је редовни члан Друштва српске словесности, Српског ученог друштва и почасни члан Српске краљевске академије.

Др Богољуб Јовановић (1839–1924) рођен је 2. јуна 1839. године као Бохумил Сњећиви (чеш. Bohumil Snětivý) у месту Бохданеч (данашње Лазње Бохданеч, чеш. Lázně Bohdaneč, у Чешкој Републици). Средњу школу је похађао је у Прагу. Са родитељима и четири сестре, 1852. године напушта Бохданеч и, после краћих боравака у Буковици крај Слатине и Сентомашу (данашњи Србобран), 1857. године долази у Београд. Примљен је у српско „сажитељство“ (држављанство)

1870. године, а затим је примио име Богољуб и презиме Јовановић, по очевом имену Јан – Јован.

Крајем 1866. ступио је у службу београдске царинарнице, одакле је премештен у Министарство финансија, а крајем 1868. у статистичко одељење. Од тада па до пензионисања 1907. године, без прекида је остао у служби државне статистике, мењајући положаје како је надлежност за статистику прелазила из једног министарства у друго, 1888. долази на чело статистичког одељења у Министарству народне привреде, а 1901. на чело новоосноване Управе државне статистике.

Био је доктор наука, познавалац страних језика и човек велике енергије. Проучавао је и преводио дела европских економиста и статистичара (фон Шел [нем. Hans von Scheel], фон Шмолер [нем. Gustav von Schmoller], Блок [франц. Maurice Block]) и примењивао њихове модерне мисли и методе. Као начелник државне статистике био је одговоран за уређивање и издавање Државописа Србије, Статистике Краљевине Србије, Статистичког годишњака, као и осталих званичних издања државне статистике.

Учествовао је у формулисању низа закона којима су крајем XIX и почетком XX века установљени систем и методе званичне статистике у Србији. Његово руковођење државном статистиком окарактерисано је као време њеног процвата. Међутим, сам Јовановић је временом све више критички оцењивао утицај емпиријских сазнања на тадашње политичко одлучивање у смислу друштвеног бољитка. Са историјског гледишта, Јакшићево и Јовановићево статистичко дело пружа детаљну слику друштва и

прилика у Кнежевини и Краљевини Србији, и до данашњег дана служи историчарима као поуздан извор.

Од његових статистичких радова вреди поменути концептуалне доприносе: Основа за статистику наставе, Основа закона о редовном попису становништва и домаће стоке, Основа о управи државне статистике и др.

Био је члан Међународног статистичког института и објављивао радове и на немачком језику. Био је дописник чешких и немачких листова, и сарадник великих немачких енциклопедија.

Његово главно и најпознатије дело ван области статистике је „Краљевина Србија и српски народ од римског доба до садашњости” (нем. „Das Königreich Serbien und das Serbenvolk von der Römerzeit bis zur Gegenwart”). Први том је написао аустријски балканолог Феликс Каниц (нем. Felix Kanitz) уз Јовановићеву сарадњу, други том је приредио и издао Јовановић после Каницове смрти на основу његових белешки, а трећи том је написао сам Јовановић.

У Српско учено друштво, као редовни члан Одбора за науку примљен је 1879. године, а након гашења те установе 1892. године, као почасни члан преведен је у редове његове наследнице – Српске краљевске академије.

Додељен му је Краљевски орден Карађорђевог ордена, Краљевски орден Белог орла, Краљевски орден Светог Саве, Орден Таковског крста и Орден Милоша Великог.

Др Драгиша Ђурић (1858–1924) наслеђује Богољуба Јовановића на положају старешине Управе за статистику. Студирао је филозофију у Лајпцигу, Јени и Хајделбергу, где је 1884. промовисан за доктора филозофије, а потом је, као службеник Министарства финансија, послат у Беч да студира статистику. Пошто се вратио у земљу, посветио се раду у државној статистици. Водио је Управу српске статистике до Првог светског рата, после чега постаје први послератни руководилац статистике Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Као статистички стручњак био је познат и по организовању пописа станова и кућа у Београду. За рад у београдској Дирекцији окупио је статистичке стручњаке из свих крајева земље. Организовао је попис становништва 1921, средιο статистику текућег кретања становништва и извео још низ статистичких подухвата.

Проф. др Младен Берић (1885–1935), руководилац Опште државне статистике у периоду од 1932. до 1934. године, рођен је у Бадовинцима код Шапца 1885. године, био је студент код Михаила Петровића. Као одлично дипломираног студента Петровић га је изабрао за асистента теоријске математике 1910. године. Инспирисан полигоналном методом Михаила Петровића, одбранио је 1912. године докторску дисертацију под називом Фигуративни полигони диференцијалних једначина првог реда и

њихова веза са особинама интеграла. Био је први доктор математичких наука на Универзитету у Београду. На предлог Михаила Петровића и Милутина Миланковића изабран је 1912. за доцента математике, док је 1919. изабран за ванредног професора. Као вршилац дужности начелника Опште државне статистике покренуо је издавање статистичких годишњака, који су, затим, редовно штампани до почетка Другог светског рата у Југославији.

др Рудолф Андрејка (1880–1948) био је шеф државне статистике у Министарству унутрашњих послова у Београду од 1936. до 1941. године. Докторирао је право у Бечу 1903. године а затим радио у различитим државним службама. Од 1925. године радио је на Правном факултету у Љубљани као хонорарни предавач, а од 1929. године као хонорарни предавач из управног права.

Успешно је организовао даљи рад на објављивању пет заосталих Статистичких годишњака (1935-1939) и на публиковању четири књиге Дефинитивних резултата пописа становништва из 1931. године. У Београду је радио до краја јуна 1941. године, када се пензионисао.

Наших 75 година
1945 - 2020.

Статистика Србије, 1945–1992.

Организација

После Другог светског рата и промене државног уређења – из парламентарне монархије у једнопартијски систем под Комунистичком партијом Југославије – долази до промене у привредном систему државе. Тржишну привреду засновану на приватној својини заменила је планска привредна управа на национализованим средствима за производњу. Тако дубоке друштвене промене повукле су далекосежне измене и у статистичком систему. Скоро пола века изграђиван статистички систем – утврђене дефиниције, класификације и методе прикупљања података – мењају се из основа.

Од свог оснивања 1945. године статистичка служба у Србији прошла је кроз неколико фаза и више форми своје организације стално се прилагођавајући развоју друштвено-економског и политичког система Југославије, политици привредног и друштвеног развоја чији су се токови и резултати непрестано пратили почев од периода економске обнове земље, преко периода централизованог планирања и административног управљања привредом, затим увођења радничког самоуправљања и децентрализације управљања, уставних реформи и развијања друштвеног система самоуправљања.

Статистички уред Србије до 1951. године налазио се у палати „Реуниона“ на Тргу Републике у Београду.

Од 1951. године Републички завод за статистику налази се у згради у улици Милана Ракића 5.

Први значајни акт је **Одлука о оснивању Српске земаљске статистике 1945. године** („Службени гласник НР Србије” бр. 4/45 од 26. фебруара 1945), којом су били утврђени задаци статистике и надлежност у објављивању података, а дати су и први организациони облици статистике у виду статистичких одсека, односно реферата, као обавезних института при сваком народноослободилачком одбору. Српска земаљска статистика била је организационо лоцирана при Привредном савету Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије (АСНОС). Поменутом Одлуком предвиђена је и сарадња Српске земаљске статистике са Државним статистичким уредом Југославије и дефинисана обавеза да се за потребе Државног статистичког уреда спроведу сви статистички послови на територији Републике Србије. Овом Одлуком, по први пут, постављена је основна мрежа статистичких органа на територији Србије и опредељен делокруг њихове активности. Иако је на први поглед оваква организација статистике имала централистички карактер, било је остављено доста могућности локалним органима да за своје потребе прикупљају статистичке податке и обављају остале статистичке послове.

Организација и садржај рада статистике у Србији били су одређени савезним прописима. Законом о општедржавном привредном планирању и државним органима за планирање из 1946. године, Државни статистички уред постао је орган Савезне планске комисије, а статистика у Републици постала је орган Планске комисије НР Србије. Две године касније, према Уредби о оснивању и раду Савезног статистичког уреда и статистичких уреда у народним републикама, статистички уред НР Србије и статистички уреди при народним одборима постали су органи

Савезног статистичког уреда. **Статистички уред НР Србије** био је непосредно подређен Савезном статистичком уреду, а одговарао је Влади НР Србије. Статистички уреди при народним одборима са територије Републике били су под непосредним руководством Статистичког уреда НР Србије. Овим актом статистика у Републици добила је централистички карактер.

Одмах после доношења Указа о реорганизацији Владе ФНРЈ, уследила је Одлука о организацији Владе НР Србије (1947. године), којом је, аналогно указу Влада ФНРЈ, утврђено да Привредни савет Владе НР Србије има своје органе: Главну управу за план и **Завод за статистику и евиденцију**. Од увођења самоуправљања, статистика се организује као самостална служба у којој се концентришу и раније постојеће ресорне статистике, па јој се придаје и евиденција као посебан вид активности. Већ после 1951. године почиње организованије планирање и пројектовање статистичких истраживања, а уводи се и јединствен систем публикација и публикувања.

Срески заводи за статистику, који су представљали основне статистичке органе на терену, још у априлу 1952. године постали су органи среских народних одбора.

Њихова територијална надлежност поклапала се са територијом среза. Оваква организација статистике трајала је прилично дуго, а број основних статистичких органа на терену зависио је од броја народних одбора, који се мењао у зависности од политичко-територијалне поделе. На територији Србије, 1945. године било је укупно 153 среза, а 1962. године тај број је сведен на 21. Ово је

утицало не само на организацију рада статистичке службе већ и на спровођење њених активности, јер се сваком новом политичко-територијалном поделом појављивао и нови додатни задатак који се односио на прилагођавање постојећих статистичких података и информација новој територијалној подели.

После доношења Закона о организацији Савезне државне управе, донет је Закон о органима управе у НР Србији 1956. године („Службени гласник НР Србије” бр. 21/56). Према овом Закону, Завод за статистику и евиденцију НР Србије прераста у Завод за статистику НР Србије. То је практично значило дефинитивно ослобађање статистике од послова евиденције. Поменути републички закон (члан 23.) дефинисао је задатке Завода за статистику у организацији, прикупљању и обради статистичких података као и другим управним пословима из републичке надлежности у области статистике.

Две године касније, донета је Уредба о организацији и раду Завода за статистику НР Србије („Службени гласник НР Србије” бр. 13/58 од 29. марта 1958), којом су нешто прецизније утврђене надлежности, задаци и организација Завода за статистику.

Посебан акценат стављен је на разраду и унапређивање статистичког метода, за чије су се побољшање вршила и потребна изучавања. Такође, наглашена је и улога Завода за статистику у разради методологије, организацији и начину извршења статистичког истраживања од стране оних државних органа и установа које су за таква истраживања на територији Србије била овлашћена од стране Извршног већа. У надлежности Завода за

статистику било је и давање стручног мишљења, оцене и сагласности државним органима и установама за истраживања које су спроводили за своје потребе. Уредба је предвиђала и стручну помоћ коју Завод за статистику пружа заводима за статистику аутономних јединица и народних одбора у спровођењу посебних статистичких истраживања. Према поменутом документу, рад на популаризацији статистике и њеном правилном коришћењу, организацији стручних саветовања, курсева, семинара и стручних испита, затим брига за унапређење статистичких кадрова у органима статистике, стручни надзор над радом статистичких органа аутономних јединица и народних одбора и општа стручна координација статистичке службе на територији Србије, представљени су као посебни задаци Завода за статистику.

Уставом из 1963. године НР Србија променила је назив у СР Србија, а Завод за статистику НР Србије постаје Завод за статистику СР Србије.

Ново раздобље у развоју статистичке службе и њене организације, почело је укидањем срезова које је на целој територији Републике Србије текло по етапама и донело је значајне промене у организационој структури статистичке службе.

Најпре су укинута срезова на Косову и Метохији (званично Аутономна Косовско-метохијска област), 1. јануара 1960. године, затим на територији Војводине (званично Аутономна Покрајина Војводина), 1. априла 1965, а на ужој територији републике, тек 1. априла 1967. године. Укидањем срезова дошло је до значајних

промена у организационој стуктури статистичке службе. На ужој територији републике формирано је девет подручних завода за статистику. На Косову и Метохији су формиран општински статистички органи (углавном у седиштима бивших срезова), а у Војводини бивши срески заводи за статистику постају истурена одељења Покрајинског завода за статистику.

После укидања среских органа, у чијем саставу су, као организационе јединице, пословала данашња подручна одељења, наступио је период неизвесности за статистичке службе на овом нивоу. Наиме, одељења су привремено остала самостална добијајући статус издвојених јединица Републичког завода за статистику. Овај период неизвесности трајао је прилично дуго, тј. све до 1. јануара 1976. године када су одељења коначно интегрисана у састав Републичког завода за статистику.

Најзначајнији догађај у организационом развоју статистике, у овом периоду, представља доношење Основног закона о статистици маја 1965. године.

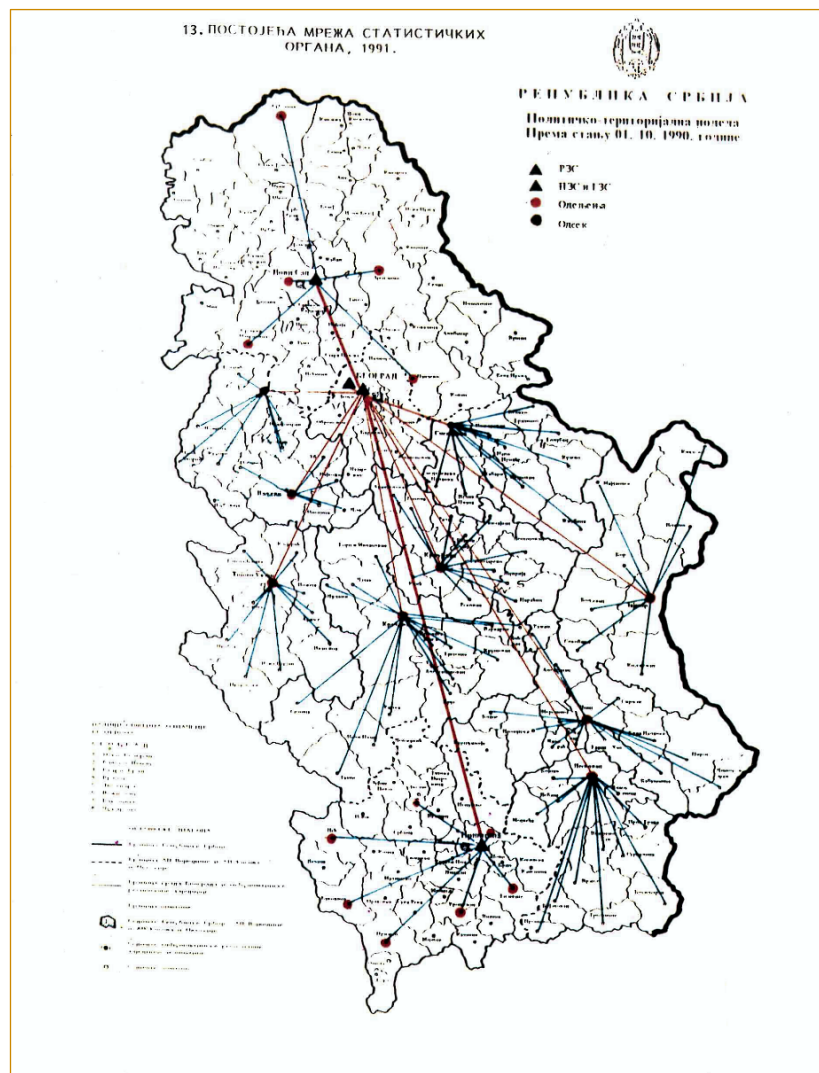
Основним законом регулисана је обавеза давања податка (за грађане и за правна лица), регулисан је начин израде и доношење програма и планова статистичких истраживања, уређена је одговорност за доношење статистичке методологије и статистичких стандарда, регулисани су односи, обавезе и права у

објављивању статистичких податка. Поред овог Закона, 1973. године донет је Закон о статистичким истраживањима од интереса за целу земљу (савезни), који је иновiran 1977. године. Републички закон о статистици који је донет 1975. године регулисао је односе релевантне за статистику на подручју целе републике.

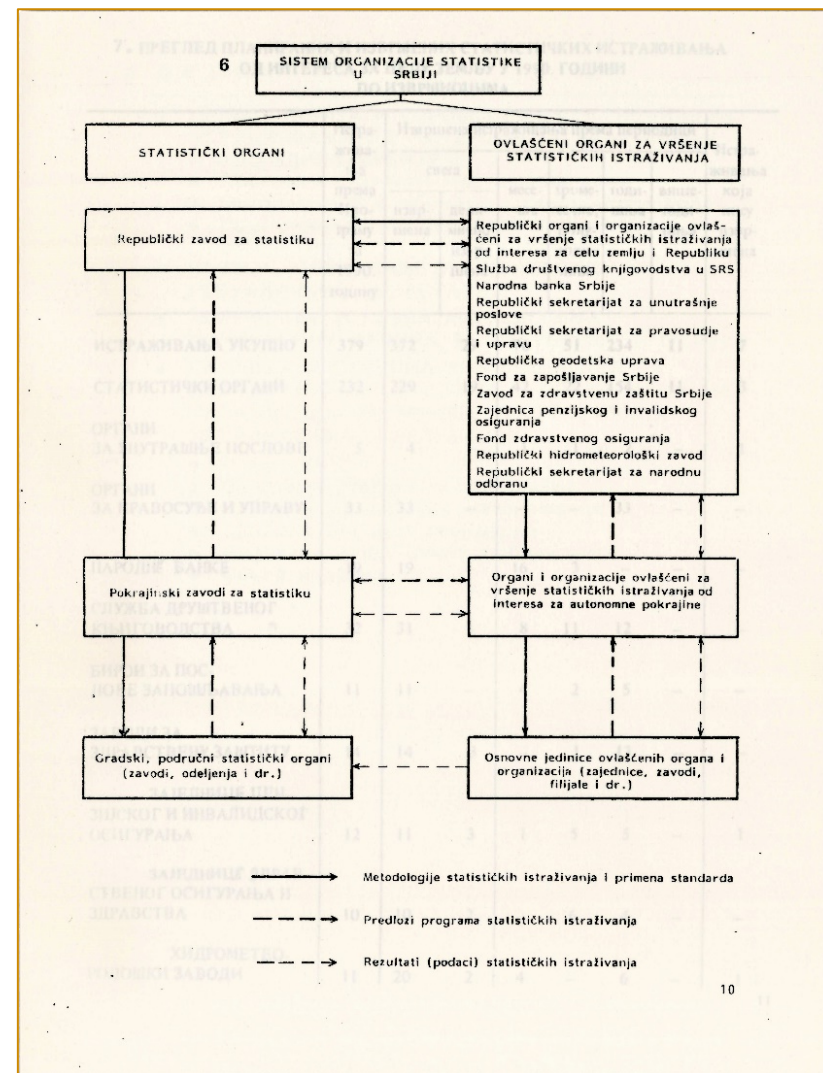
Закон о основама друштвеног система информисања и о информационом систему федерације донет је 1981. године. Овим Законом су дефинисане обавезе свих субјеката друштвеног система информисања.

У складу са Уставом из 1990. године, из назива Завода за статистику се избацује префикс „социјалистичка“ и 1991. године Завод за статистику мења име у Републички завод за статистику.

Југославија (СФРЈ) је имала веома функционалан систем званичне статистике, који су чинили Савезни завод за статистику и шест статистичких завода у републикама. Савезни завод за статистику је био у потпуности интегрисан у међународну сарадњу и статистичари су били упознати са различитим концептима и методама и интензивно радили на њиховој примени.

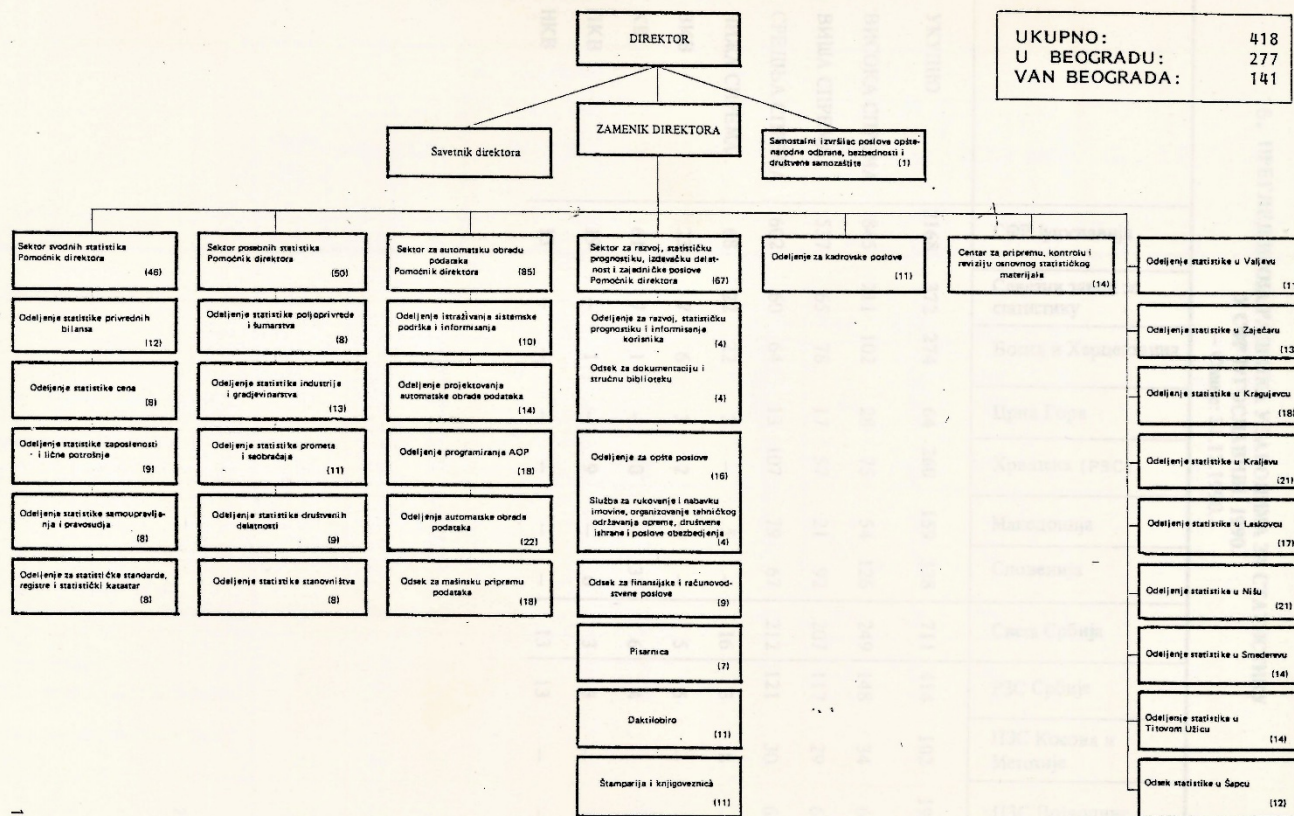

Мрежа статистичких органа, 1991.

Систем организације статистике у Србији, 1991.

15. ORGANIZACIONA ŠEMA REPUBLIČKOG ZAVODA ZA STATISTIKU SR SRBIJE, 1990.

19

Организациона шема Републичког завода за статистику Србије, 1990.

Стручно усавршавање запослених

Закон о органима управе у СР Србији који је ступио на снагу 1975. године обавезивао је запослене да стално раде на свом усавршавању, уједно је и предвиђао обавезу организација да обезбеде редовно стручно оспособљавање својих кадрова. Потреба за образовањем кадрова у области статистике и информатике била је неопходна. План оспособљавања и стручног усавршавања представљао је основни инструмент којим се обезбеђивао организован и системски рад на усавршавању. Основне форме стручног усавршавања огледале су се кроз:

- предавања о значајним и сложеним статистичким методама и показатељима;
- дискусионе састанке у оквиру организационих јединица;
- похађање курсева из области аутоматске обраде података;
- учешће на саветовањима и симпозијумима;
- организовање семинара за кориснике статистичких података (у организацији Института за статистику).

Континуирано се радило на обуци приправника. Програм обуке приправника односио се на: организацију и поделу рада у статистици, методолошке основе, проблематику истраживања, стандарде и инструменте статистичких истраживања као и делатност у вези са публикавањем статистичких података. Обука се вршила путем предавања и упознавања приправника са радом Центра за аутоматску обраду података.

У образовном систему Србије статистичка знања се стичу у средњим, вишим и високим школама, а на појединим факултетима статистичка знања стичу се и у оквиру последипломских студија. Статистичко образовање заступљено је у областима природних, друштвених и техничких наука. Образовање обухвата општу и примењену статистику у различитим делатностима, организацију статистичких истраживања, припрему инструмената статистичких истраживања, прикупљање статистичких података и њихову обраду, методе статистичке анализе, анализу статистичких података, њихову интерпретацију и презентацију. Поред тога, у оквиру статистичког образовања стичу се и неопходна знања о информационо-комуникационим технологијама и техникама без којих не би било могуће спроводити статистичка истраживања у савременим условима, будући да интернет и остале мрежне технологије омогућавају ефикасно повезивање пословних јединица и интеграцију пословних процеса, уз смањење трошкова у односу на класичне видове комуникације.

У Београду је 1958. године основана Виша статистичка школа која је финансирана из савезног буџета, а од 1964. године финансирале су је установе заинтересоване за студенте ове школе (Савезни завод за статистику, републички заводи за статистику Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније, покрајински заводи Војводине и Косова, Градски завод за статистику Београда и Служба друштвеног књиговодства). У изради наставних планова и програма школа је блиско сарађивала са установама које су је финансирале, односно запошљавале образоване стручњаке ове школе. Интеграција Више статистичке школе и Више школе за

примењену информатику извршена је 1976. године. Овом интеграцијом Виша статистичка школа укључена је у општи систем високог образовања у Србији.

Савет за статистику

Савет за статистику је основан 20. септембра 1973. године. Основни задатак Савета био је да на својим седницама разматра сва начелна питања у вези са доношењем програма статистичких истраживања и извршењем послова који се односе на прикупљање, обраду и објављивање статистичких података добијених статистичким истраживањем, да усклађује републичке и покрајинске интересе у извршавању задатака Савезног завода за статистику и да о тим питањима даје предлоге и мишљења Савезном извршном већу и генералном директору Савезног завода за статистику.

Програм статистичких истраживања

Завод за статистику Србије је, од свог оснивања, активно учествовао у изградњи јединственог система статистичких истраживања од интереса за целу земљу – како у обликовању програма статистичких истраживања, тако и у дефинисању поделе рада између статистичких органа и организација у циљу њиховог реализовања.

Завод за статистику спроводио је План и Програм статистичких истраживања од интереса за целу земљу и од интереса за Републику Србију. Планове су доносиле Савезна и Републичка

скупштина и објављивани су у Службеном листу односно у Службеном гласнику.

Поред послова из области статистичких истраживања доношени су и планови који су се односили на организацију рада, бољи распоред и коришћење капацитета у статистици (људски и технички), побољшање квалитета статистичких податка и стручно усавршавање. Основни планови на којима се заснивао рад статистике односили су се на:

- годишњи финансијски план;
- планове рада организационих јединица – доносили су их руководиоци организационих јединица уз консултације са запосленима и били су разрађени за целу годину и тромесечја, а по потреби и на месечном нивоу (или краће);
- годишњи план публикација – доносио је директор уз консултацију са колегијумом. План публикација се објављивао као јавни документ;
- годишњи план методолошких и аналитичких радова – доносио га је директор уз консултације са колегијумом;
- план кадрова и стручног усавршавања (вишегодишњи са разрадом на годишњем, а по потреби и на краћи период) – доносили су га Савет и директор;
- план развоја АОП-а – доносио га је директор уз консултацију са директором сектора;

- план поделе послова између Републичког и покрајинских завода и подручних завода – одлуку је доносио директор.

Статистика Србије је у овом периоду у просеку спроводила 200 статистичких истраживања од интереса за целу земљу и око 25 истраживања од интереса за Републику Србију. У Заводу за статистику Србије било је запослено око 460 људи, а од тога 150 у подручним одељењима. Око 31% запослених имало је високу стручну спрему, 22% вишу, 33% средњу и 14% запослених имало је основно и ниже образовање.

Статистички-информациони систем

Устав из 1974. године прецизно је дефинисао принципе на којима треба да се темељи **друштвени систем информисања (ДСИ)**. Овим системом обезбеђује се усклађено евидентирање, прикупљање, обрада и исказивање података и чињеница значајних за праћење, планирање и усмеравање друштвеног развоја, као и доступност информација о тим подацима и чињеницама. Као носилац статистичко-информационог система, и матични орган за методолошке основе тог система, који је део друштвеног система информисања, Завод за статистику је требало да обезбеди тесну сарадњу и координацију са другим органима у систему званичне статистике ради рационалнијег рада и допринесе даљем унапређењу статистичког-информационог система и свестранијег и ефикаснијег информисања корисника.

Стварањем оваквог система избегле би се нерационалности које су присутне у области прикупљања, обраде и презентације података и информација.

Статистички систем тог времена је био специјализовани део ДСИ и представљао је општи методолошки оквир и координирајући везни део садржине инструмената.

Рачунски центар, 1974.

Развој статистичког система у овом периоду заснивао се на:

- усклађивању, повезивању, интеграцији и координацији података;
- прилагођавању статистике савременим друштвеним потребама;
- уједначавању и стандардизацији дефиниција и класификација;
- модернизацији метода истраживања;
- коришћењу савремених метода за аутоматску обраду података у свим фазама статистичког рада;
- приближавању статистичких информација корисницима и подизање опште статистичке културе.

Основу статистичког информационог система чине **статистички регистри**. Још 1977. године покренута је иницијатива за доношење републичког закона о увођењу регистра становништва и истакнута је потреба интензивног рада на модернизацији и рационализацији метода статистичких истраживања. Да би се то постигло, планирано је да се изradi јединствени систем евиденција који би обухватио регистар становништва, регистар предузећа, регистар територијалних јединица, регистар осигураника и сл. Усклађивањем статистичких истраживања са поменутим системом евиденција, уклањањем дуплицитета у прикупљању података и аутоматизованим превођењем података и евиденција регистра у тзв. статистичке банке податка постигло би се значајно сузавање броја статистичких извештајних служби и пописа и стварање услова за повећање броја секундарних

статистичких информација. Регистри имају изузетан значај за статистику јер пружају могућност да се у интервалима између пописа становништва добију подаци о природном и механичком кретању становништва, броју деце за упис у школу, корисника станова, школској спреми становништва и сл.

Публицистичка делатност

Развој публицистике у статистици Србије започео је одмах по оснивању Српске земаљске статистике, 1945. године, када је тадашњи статистички уред објављивао резултате статистичких истраживања у свескама од 5 до 10 примерака, умножених на шапирографу, најчешће само за интерну употребу. Ове свеске чиниле су серију **Статистички билтен**. Посебно су драгоцени бројеви Билтена из 1945. године, у којима се налазе подаци из 1939. године прерачунати на територију Србије – чиме је омогућено поређење неких обележја (пре свега становништва и пољопривреде) са предратним стањем. Већ 1949. године статистика Србије објављује **Статистички годишњак**.

У јануару 1955. године усвојена су Начела за објављивања званичних статистичких података и уређивања статистичких публикација. Ова начела, која су представљала договор између статистичких завода, имала су за циљ да регулишу систем и начин објављивања званичних статистичких података, односно да обезбеде јединственост у начину објављивања и упоредивости и сводљивости података у разним публикацијама. У оквиру ових начела установљена је „виза“ за објављивање статистичких података за коју је био овлашћен Савезни завод за статистику, а

подразумевала је да се нацрт публикације достави Савезном заводу за статистику на преглед и разматрање. Савезни завод за статистику био је у обавези да да своју сугестију, предлоге и одобрење за објављивање публикације. Периодика излагања је усклађена са периодиком прикупљања и обраде података.

Шездесетих година прошлог века изграђен је јединствени систем југословенских публикација. Ово је самим тим значило да се укида такозвани систем „виза“ и да су републички заводи били оспособљени да потпуно самостално одлучују о публикавању статистичких података.

Осамдесетих година прошлог века публицистичка активност Републичког завода за статистику била је усмерена на задовољавање неколико основних друштвених потреба:

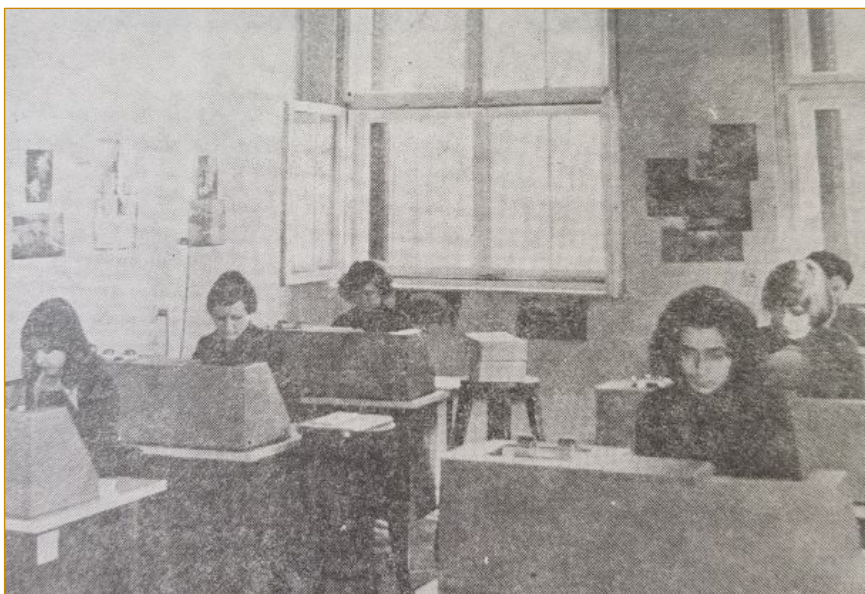
- да се за текуће информисање јавности о актуелним кретањима у привреди обезбеде публикације (саопштења) која ће у најкраћем могућем року дати најнеопходније статистичке податке;
- да се за комплексније и студиозније проучавање појава у привредном и друштвеном развоју Републике издају публикације (билтени и општинска статистичка документација) које ће пружити довољно података за такве студије и анализе;
- да се за свестраније сагледавање кретања у свим секторима друштвеног живота издају комплексне публикације (годишњаци и подаци о општинама) са серијама за дужи временски период.

Са појмом дисеминације података статистика се сусреће још 1987. године, када је у оквиру Конференције европских статистичара у Београду одржан семинар о примени компјутера у попису становништва и домаћинстава. У вези са дисеминацијом података радове су презентовали представници Шведске статистике, статистике Аустрије и колеге из тадашњег Савезног завода за статистику са темом „Искуства у коришћењу банке података о насељима за дисеминацију података“. Под појмом дисеминација података тада се углавном подразумевало аутоматско табелирање податка из статистичких истраживања.

У периоду од 1945. до 1991. године Завод за статистику објављује низ серијских публикација: Билтен, Статистички годишњак, Саопштење, Месечни статистички преглед, Прикази серије А и Б, Општинска статистичка документација и прикази, Радни документ, Општине у Србији и Међуопштинске регионалне заједнице. Поред ових публикација статистички подаци за територију Републике Србије били су доступни и у издањима Савезног завода за статистику. Међу најзначајније едиције које је издавао Савезни завод за статистику убрајају се: Статистички годишњак, Статистички календар, Индекси, Саопштења, Статистички билтен, Радни документ, Економски тренд, Становништво, Методолошки материјали и студије, Анализе и прикази, као и специјализовани годишњаци демографске статистике и статистике спољне трговине и публикације пописа становништва, домаћинстава и станова (1948, 1953, 1961, 1971, 1981. и 1991). Садржаји наведених књига пописа разликују се од садржаја књига пописа пре Другог светског рата по двема групама обележја – економским и националним.

Прво, подаци о економским обележјима нису упоредиви јер су измењене класификација делатности и дефиниције занимања. Друго, у пописима Краљевине Југославије прикупљани су подаци о вероисповести и матерњем језику, али не и подаци о народности (инсистирало се на југословенству), а после Другог светског рата инсистирало се на народности и становништву истог матерњег језика и исте вероисповести. Из тих разлога отежано је поређење података о становништву из времена прве и друге Југославије.

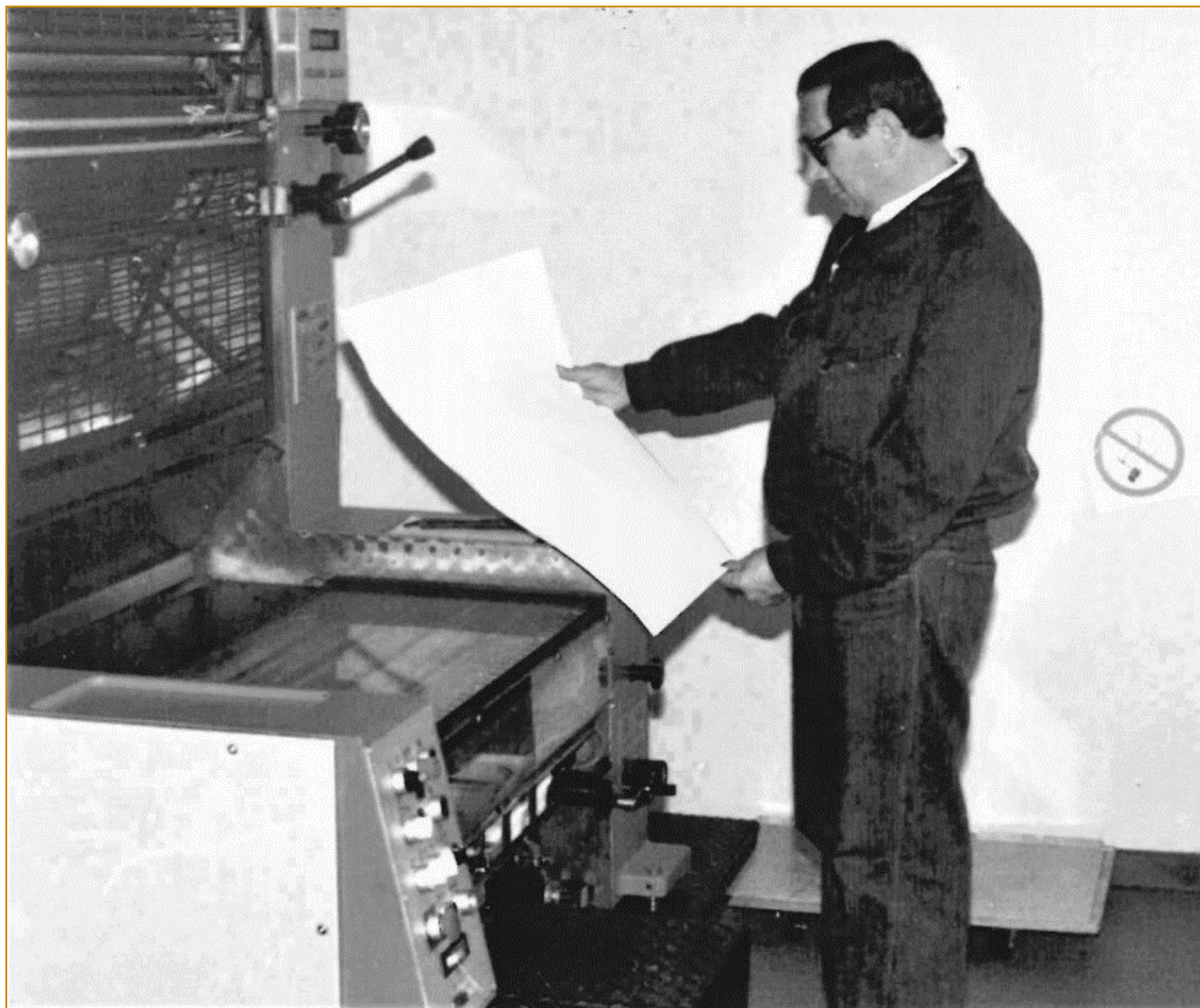
У овом периоду развој публицистичке делатности заснивао се на поштовању начела за објављивање података, превазилажењу проблема поверљивости податка, посебно на нивоу општина и насеља, као и на могућностима и перспективи развоја статистичких публикација.

Механографски центар, 1977.

Књиговезница, 1977.

Видак Обрадовић, руководилац штампарије (штампарска машина Роланд 201), 1981.

Статистика Србије, 1992–2006.

Организација

Од 1992. до 2000. године Србија, односно Савезна Република Југославија (СРЈ), коју су 1992. године основале Србија и Црна Гора, била је изложена рестриктивним мерама међународне заједнице, укључујући забрану трговинске размене и међународних контаката, а 1999. године и војној интервенцији НАТО-а. Организација статистике у СРЈ, привидно је остала иста. Центре званичне статистике чинили су Савезни завод за статистику, Републички завод за статистику Србије са 14 подручних одељења и Републички завод за статистику Црне Горе са 7 подручних одељења. Подручна одељења су вршила прикупљање података. На територији Града Београда, у склопу градске администрације, постојао је Градски завод за информатику и статистику. Овлашћени органи имали су исте задатке и иста права као и пре. У оквиру Народне банке сачуване су раније статистичке функције Службе друштвеног књиговодства (СДК).

Ситуација у земљи довела је до опсежних редукција, буџетска ограничења била су праћена смањивањем броја запослених у читавој статистичкој служби. Знатан број врло квалификованих стручњака је напуштао статистичку службу, а нарочито је био видљив одлив специјалиста за аутоматску обраду података. Смањивање броја запослених угрожавало је статистички систем у време када су задаци постали сложенији, и самим тим захтевали већи напор.

Влада Републике Србије 29. јануара 1992. године донела је Уредбу о начину вршења послова министарстава и посебних организација ван њиховог седишта, којом су општине у Републици Србији груписане у 29 округа и Град Београд. Статистичка служба у Централној Србији обављала је послове из свог делокруга рада преко девет подручних одељења у бившим седиштима региона (Ваљево, Зајечар, Крагујевац, Краљево, Лесковац, Ниш, Смедерево, Ужице и Шабац). На Територији АП Војводина од 1992. године функционише Сектор за статистику са пет подручних одељења (Зрењанин, Нови Сад, Панчево, Сремска Митровица и Суботица). Исте године формиран је и Сектор за статистику АП Косово и Метохија, у чијем саставу је до јуна 1999. године статистичка истраживања спроводило пет одсека са седиштем у Приштини, Косовској Митровици, Пећи, Призрену и Ђилилану.

Исте године, Влада Србије доноси Закон о статистичким истраживањима („Службени гласник РС” бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/2005), а 1994. године Савезна влада донела је Закон о систему статистичких истраживања („Службени лист СРЈ”, бр. 80/94 и 28/96). Ступањем на снагу Закона о статистичким истраживањима 2005. године престају да важе Закон о статистичким истраживањима („Службени гласник СРС”, бр. 41/75, 14/86 и 44/89), Закон о друштвеном систему информисања („Службени гласник СРС”, број 49/89), Закон о статистичким истраживањима („Службени лист САПВ”, број 18/76) и Закон о статистичким истраживањима („Службени лист САПК”, број 14/87).

У складу са донетим законом, статистичка истраживања организује и врши Републички завод за статистику. Одређена статистичка истраживања, у оквиру послова из свог делокруга, организују и врше овлашћени републички органи и организације: Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Министарство правде, Републички завод за тржиште рада, Републичка управа јавних прихода, Републички хидрометеоролошки завод, Републички геодетски завод, Народна банка Србије, Служба за платни промет и финансијски надзор, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Републички завод за здравствено осигурање и Завод за заштиту здравља Србије.

Програм статистичких истраживања

Статистичка истраживања, као и данас, утврђивана су петогодишњим програмом статистичких истраживања који на предлог Владе доноси Народна скупштина. У надлежности Републичког завода за статистику била је припрема нацрта програма у сарадњи са овлашћеним републичким органима и организацијама. Републички завод за статистику, у сарадњи са овлашћеним републичким органима и организацијама, био је у обавези да до 31. марта сваке године Народној скупштини и Влади достави извештај о извршењу програма статистичких истраживања у претходној години.

Званична статистика се у овом периоду сусретала са низом проблема који су се, у поређењу са фундаменталним статистичким принципима, односили на:

- застареле стандарде, које су довели у питање релевантност статистике за потребе корисника;
- слабо развијену мрежу корисника, односно нису постојали регуларни контакти са постојећим или потенцијалним корисницима (у Влади, министарствима, у пословним заједницама), на основу којих би се процениле њихове потребе и добиле повратне информације о постојећим статистичким производима;
- статистика је била усредсређена на друштвени сектор (државна предузећа и задруге), била је фокусирана на исцрпна истраживања у овом сектору што је зауставило укључивање нарастајућег приватног сектора из многих значајних економских индикатора. Изузеци вредни помена су статистике цена и трговине на мало;
- недовољну стручну оспособљеност у савременим методама статистичког прикупљања и обраде података, као што су узорковање, третирање неодговора и праћење квалитета;
- слабу видљивост резултата званичне статистике – публикување је било усредсређено на објављивање резултата предвиђених Планом статистичких истраживања, уз неке рутинске техничке коментаре, дефиниције и изворе; објашњења и аналитички коментари нису се давали; пажња медија такође није била довољно активна;
- институционално окружење, лишавало је статистичке заводе могућности да делују активно и да на инвентиван начин управљају својим активностима;

- законодавство и пракса нису правили разлику између искључиво статистичких истраживања с једне и прикупљања података, како за статистичке тако и за административне потребе, с друге стране;
- непостојање мандата за координацију статистичког система у оквиру постојећих правних прописа, нити инструмената за праћење статистичке производње других произвођача.

Целокупан рад статистике Србије био је усмерен ка развоју међународно упоредиве статистике. Статистика је и поред свих тешкоћа, успела да уведе у примену више међународних статистичких стандарда далекосежног системског значаја, а као најважнији истичу се:

- прелазак на нову Класификацију делатности, усклађену са европском;
- усвајање номенклатуре територијалних јединица;
- формирање статистичког пословног регистра;
- објављивање података о запослености и незапослености према дефиницијама Међународног бироа рада;
- израда макроекономских рачуна у верзији међународног система националних рачуна SNA93 и европског система рачуна ESA95;
- израчунавање индекса потрошачких цена;
- увођење Анкете о потрошњи домаћинстава;

- увођење Анкете о радној снази – APC истраживање је, као пробно истраживање, први пут спроведено у Србији 1994. године. Од 1995. до 2007. године, истраживање се спроводило једном годишње и то у октобру. Упитник је 2004. године усклађен са ЕУ регулативом бр. 577/98, и тада се десио први прекид серије података;
- увођење анкетних истраживања у статистици пољопривреде и
- увођење истраживања из области науке.

Поред ових активности, статистика Србије успела је да спроведе и Попис становништва, домаћинстава и станова. Поштујући међународне препоруке о периодичности спровођења пописа, било је планирано да се први попис у XXI веку спроведе у априлу 2001. године. Међутим, у Србији је донета одлука да се пописивање одложи за годину дана. Попис је спроведен у периоду од 1. до 15. априла 2002. године, али само на територији централне Србије и АП Војводине. На територији АП Косово и Метохија попис није спроведен јер за то нису постојали услови.

У октобру 2000. године СРЈ улази у Процес стабилизације и придруживања (ПСП). Заједно са Програмом статистичких истраживања од 2001. до 2005. године усвојен је и План активности. План активности је заправо представљао план развоја статистичког система и обухватао је само приоритетне активности у области статистичке производње, које омогућавају значајну хармонизацију званичне статистике са европским стандардима. Истовремено са планирањем нове статистичке производње, урађена је рационализација Програма статистичких истраживања,

односно укидање или смањење појединих статистичких истраживања. Нека од тих истраживања су била превазиђена новим концепцијским и методолошким стандардима, нека су постала неефикасна у условима тржишне економије, а у појединим случајевима је рационализована периодика спровођења истраживања. Одустало се од скупих и гломазних вишегодишњих истраживања која нису представљала приоритет.

Приоритетне активности односиле су се на:

- примену савремених статистичких метода заснованих на значајнијем коришћењу узорка;
- развој система националних рачуна (који имају централно место у савременој статистици) према међународној методологији;
- развој статистичких анкета на бази узорка које се спроводе у домаћинствима, а које поседују богат извор информација за велики број статистичких индикатора; ревизију анкете о потрошњи домаћинстава и примену Класификације индивидуалне потрошње по намени (COICOP) и спровођење анкете о радној снази у складу са европским стандардима;
- укључивање статистике државних финансија у статистички систем, односно Програм статистичких истраживања;
- подршку Завода за статистику Народној банци приликом израде платног биланса, монетарних и финансијских статистика, у виду израде статистичких истраживања о

спољнотрговинској размени, увозу и извозу услуга, директним страним инвестицијама и унутрашњем промету;

- замену постојећих индекса цена индексом потрошачких цена, који се израђује у складу са препорукама ЕУ и који представља званични индикатор инфлације;
- праћење статистике пољопривреде, биљне производње и сточарства, на бази узорка у складу са међународним стандардима;
- обухват приватног сектора код краткорочних статистика (индустрија, грађевинарство, трговина);
- израду годишњих демографских индикатора према међународним стандардима и укључивање процена спољних миграција у укупно становништво по полу и старости;
- израду годишњих индикатора сиромаштва, прихода и потрошње домаћинстава по социоекономским групама;
- унапређење статистике здравства и образовања у складу са међународним стандардима, обухватајући јавне расходе за здравство и образовање;

Основну инфраструктуру на којој треба заснивати статистички систем чине регистри, односно **статистички пословни регистар**, регистар становништва и регистар фарми. Неопходан услов за примену савремених метода прикупљања, обраде и анализе за званичну статистику представљало је формирање статистичког пословног регистра. Статистички пословни регистар треба да обухвати све активне економске субјекте, да дефинише скуп

статистичких јединица и обезбеди оквир за узорак, праћење и анализу структуре предузећа, праћење структурних промена у економији, да смањи оптерећење извештајних јединица и да на основу јединствених дефиниција, описа и садржаја, првенствено базираних на стандардима ЕУ, обезбеди упоредивост података. Регистар станова/домаћинстава представља полазни услов за квалитетно спровођење статистичких истраживања домаћинстава базираних на узорку. Формирањем регистра фарми створио би се основ за примену нових статистичких метода у складу са европским стандардима, у првом реду узорка у статистици пољопривреде.

Најважније статистичке класификације и номенклатуре било је неопходно ускладити са међународним. У приоритете су спадале класификација делатности, номенклатура територијалних јединица и формирање региона према критеријуму ЕУ, као и најзначајније класификације из области националних рачуна.

Објављивање резултата статистичких истраживања

Званична статистика тежила је да задовољи потребе корисника, обезбеди конзистентност у случајевима када, у систему званичне статистике, дисеминацију врши више институција и да избегне непотребно дуплирање података.

По угледу на ЕУ било је неопходно увести више аналитичких коментара у статистичке публикације. Требало је да аналитички коментари, корисницима статистичких података, олакшају

разумевање и употребу статистике. Препоруке ЕУ су се заснивале и на започињању континуираног рада на:

- формирању дисеминационе базе података која је требало да обухвати све званичне статистичке податке и основне податке о методологијама примењеним у изради податка (метадата);
- приступању GDDS систему што би умногоме унапредило дисеминацију податка предвиђену стандардима ММФ-а. Ово би довело до тога да наши национални подаци буду доступни у базама података најзначајнијих међународних институција;
- доношењу процедура за посебне обраде индивидуалних податка без идентификатора, које се врше у складу са законским прописима, уз највиши ниво заштите;
- формирању корисничких група – форума који би, у виду редовних састанака, разматрали потребе друштва у области статистике, дискутовали о активностима органа у систему званичне статистике и доносили предлоге за унапређење у овој области;
- организовању рада са даваоцима података у циљу ефикаснијег и квалитетнијег рада;
- унапређењу заштите прикупљених података и осигурању тајности података;

Традиционално, Републички завод за статистику је наставио да резултате статистичких истраживања објављује у својим публикацијама. Међутим, због недостатка финансијских средстава смањен је обим неких истраживања што је резултирало

смањењем обима податка на нивоу општина и укидањем серијске публикације Општинска статистичка документација. У овој публикацији налазили су се резултати статистичких истраживања који су били од интереса за општинске органе и друге кориснике који прате привредни и друштвени развој општина. По правилу, у једној свесци су били приказани подаци из једне области, а број обележја је био знатно већи од оног који се публикује у едицији Општине у Србији.

У овом периоду урађена је детаљна анализа едиције Саопштење, након чега је у преко 60% саопштења уведен аналитички коментар. Од 2004. године Статистички годишњак се објављује као

двојезично издање, на српском и на енглеском језику. Од 2005. године започиње процес објављивања и осталих публикација на енглеском језику.

Републички завод за статистику је први веб-сајт пустио у рад 2002. године и он се углавном базирао на основним информацијама. Други веб-сајт пуштен је у рад 2004. године и на њему су биле доступне статистичке публикације и саопштења у PDF-у. Тада је први пут формирана и такозвана електронска библиотека, односно база публикација. У овом периоду први пут је објављен Календар објављивања.

Републички завод за статистику, 2020.

Сала за унос пописних података, 2002.

Статистика Србије, 2006–2020.

Организација

Маја 2006. године Србија и Црна Гора постају независне републике. У складу са чланом 60. Уставне повеље државне заједнице („Службени гласник” бр. 1/2003) Република Србија је постала следбеник државне заједнице Србије и Црне Горе. На основу Одлуке о обавезама државних органа Републике Србије у остваривању надлежности Републике Србије, као следбеника државне заједнице („Службени гласник” бр. 48/2006 од 5. јуна 2006), и у складу са Уредбом о финансирању надлежности које су прешле на Републику Србију с бивше државне заједнице, Републички завод за статистику (РЗС) постао је следбеник Завода за статистику Србије и Црне Горе.

Доношењем Закона о званичној статистици 2009. године („Службени гласник РС”, бр. 104/2009) престају да важе Закон о статистичким истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05) и Закон о систему статистичких истраживања („Службени лист СРЈ”, бр. 80/94 и 28/96). Овим законом утврђен је правни оквир за производњу и дисеминацију

података и информација званичне статистике, као и правни оквир за организацију система званичне статистике у Републици Србији.

На основу члана 18. Закона о званичној статистици, активности званичне статистике се заснивају на петогодишњим статистичким програмима, које доноси Народна скупштина, и на годишњим плановима спровођења, које доноси Влада. Закон о званичној статистици, заједно са петогодишњим програмом и годишњим планом спровођења истраживања, обезбеђује РЗС-у јасан и широк правни мандат за прикупљање података који су потребни за реализацију Програма и Плана. У Закону је приоритет дат употреби административних података, који се у великој мери већ користе, углавном на основу споразума о сарадњи. Међутим, обимније коришћење административних података у статистичке сврхе за РЗС још увек представља један од водећих приоритета. На основу Закона о званичној статистици, РЗС координира прилично децентрализованим системом званичне статистике Републике Србије.

Методологије, методологије, рејстори, класификације, номенклатуре, специјализовани софтвери и ИТ инфраструктура – темељи су на којима почива статистички систем

РЗС је главни произвођач и дисеминатор званичних статистичких податка, као и одговорни стручни носилац, организатор и координатор система званичне статистике у Републици Србији и представља званичну статистику Републике Србије у међународном статистичком систему.

Добра стручна оспособљеност запослених јесте главна снага РЗС-а. Схвативши на време значај људских ресурса, РЗС перманентно ради на стручном усавршавању запослених. Политика сталног стручног и информатичког усавршавања је један од главних задатака и приоритета рада.

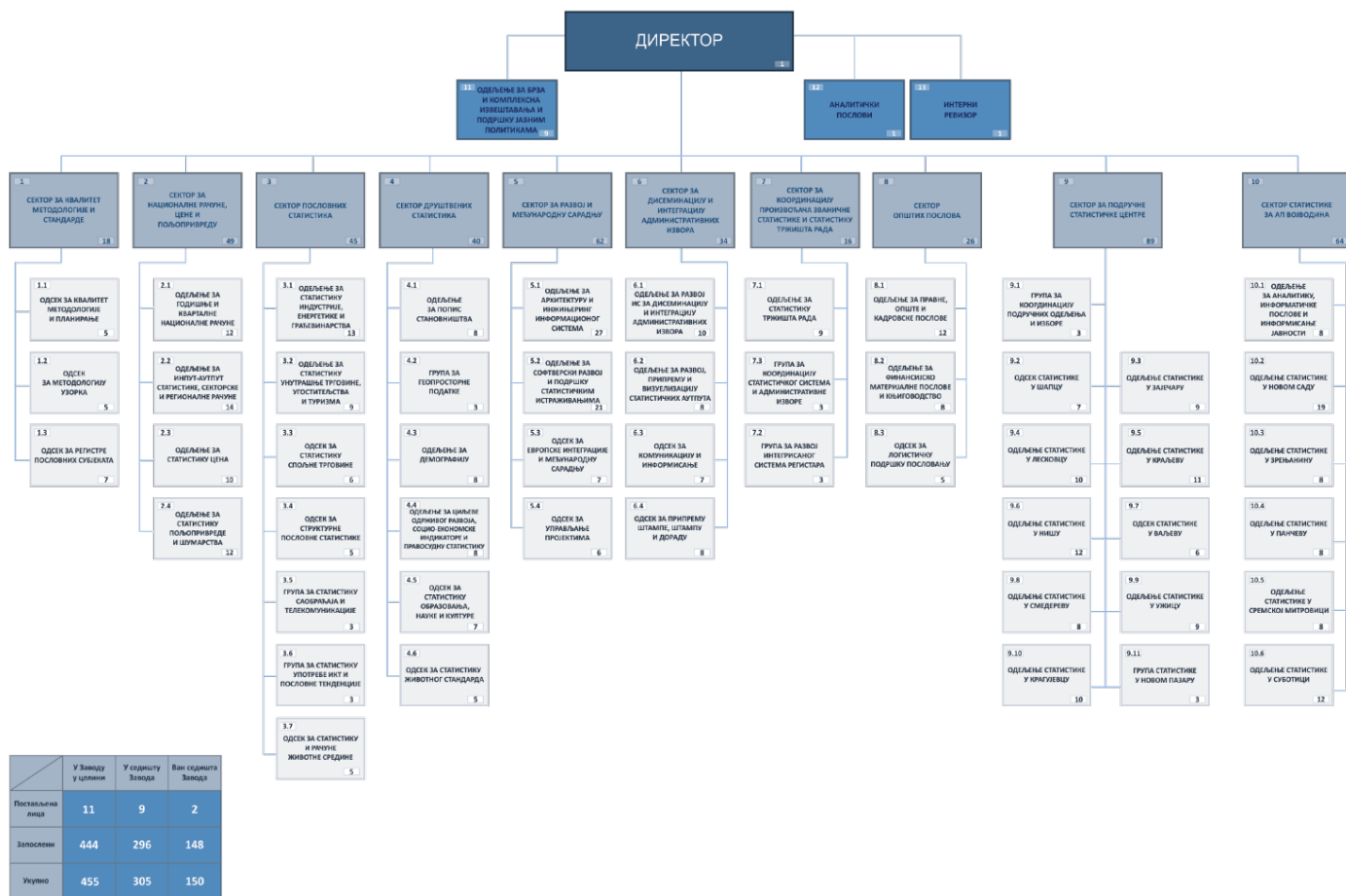
Тренутно у РЗС-у ради 455 запослених – 302 запослених ради у Београду, а 153 у подручним одељењима. Високу стручну спрему има 80% запослених.

Организациона структура РЗС-а, донета 2019. године, обухвата десет сектора којима руководе помоћници директора и једну унутрашњу јединицу ван састава сектора. Нижим организационим јединицама у оквиру сектора руководе начелници одељења, шефови одсека и руководиоци група.

Назив сектора / одељења	Помоћник директора / начелник
Сектор за квалитет, методологије и стандарде	в. д. Мирослав Јанковић
Сектор за националне рачуне, цене и пољопривреду	Душан Гавриловић
Сектор пословних статистика	Владимир Шутић
Сектор друштвених статистика	Снежана Лакчевић
Сектор за развој и међународну сарадњу	Мира Никић
Сектор за дисеминацију и интеграцију административних извора	Оља Мусић
Сектор за координацију статистичког система, административне изворе и статистику тржишта рада	в. д. Весна Пантелић
Сектор општих послова	в. д. Петар Коровић
Сектор за подручне статистичке центре	в. д. Бранко Јосиповић
Сектор статистике за подручну јединицу за Аутономну покрајину Војводину	Ергин Куртеши
Одељење за брза и комплексна извештавања и подршку јавним политикама	Катарина Станчић, начелник

 Наша снага су наши људски ресурси

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА

Организациона шема, 2019.

Ми не производимо статистичке податке због себе, већ због наших корисника

Систем званичне статистике

Као што је уобичајено у многим земљама, статистички систем Србије, поред РЗС-а, обухвата и друге овлашћене институције које прикупљају, обрађују и објављују званичне статистичке податке за одређену област. Координација активности у статистичком систему Србије и обезбеђење и поштовање методологија и стандарда званичне статистике је у надлежности РЗС-а. Координација се огледа у јаком партнерству при изналажењу методолошких решења и у размени и употреби добијених података од других институција унутар система, што захтева сталне консултације у циљу постизања најбољих могућих резултата.

Системом званичне статистике Републике Србије, као одговорни произвођачи званичне статистике обухваћени су: Републички завод за статистику, Народна банка Србије, Градска управа града Београда (за територију града Београда), као и остали одговорни произвођачи званичне статистике, наведени у петогодишњем статистичком програму, односно: Министарство финансија,

Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Министарство просвета, науке и технолошког развоја, Министарство рударства и енергетике, Министарство правде, Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Републички фонд за здравствено осигурање, Институт за јавно здравље Србије, Национална служба за запошљавање, Народна библиотека Србије и др.

Да би статистика прикупила и објавила међународно упоредиве податке релевантне за даљу анализу привредних и друштвених кретања у земљи, од суштинске важности је да статистички систем Србије буде усклађен са статистичким системом Европске уније. То подразумева усклађивање методологија, класификација и других статистичких стандарда, што је уско повезано са дисеминацијом података и описом података (метаподаци), периодиком и распоредом објављивања, као и са увођењем нових истраживања или нових статистичких обележја.

Једино усклађивањем наших методологија и стандарда са међународним, можемо упоредити наше податке са подацима других земаља

Савет за статистику

Савет за статистику, као саставни део система званичне статистике, представља стручно саветодавно тело које се, пре свега, бави стратешким питањима, односно разматрањем и давањем мишљења у вези са:

- стратегијом развоја званичне статистике;
- израдом петогодишњег програма и годишњих планова статистичких истраживања;
- потребама за спровођењем пописа;
- стандардима и методологијама и др.

Влада Републике Србије, у складу са одредбама Закона о званичној статистици, на седници одржаној 8. априла 2010. године, донела је решење о образовању Савета за статистику и именовању његових чланова. За председника Савета именован је директор Републичког завода за статистику, а за чланове представници свих министарстава, Народне банке Србије, Привредне коморе Србије и Статистичког друштва Србије.

Организација начина рада Савета ближе се уређује пословником о раду, а финансијска средства неопходна за рад Савета обезбеђују се у оквиру средстава која су на основу Закона о буџету Републике Србије намењена за рад РЗС-а.

Програм и План званичне статистике

Активности званичне статистике заснивају се на петогодишњем програму и годишњим плановима. Програм статистичких истраживања доноси Народна скупштина за период од пет година, а План статистичких истраживања сваке године доноси Влада Републике Србије.

Од 2011. године Програм статистичких истраживања садржи и стратегију развоја званичне статистике, преглед очекиваних резултата, преглед најзначајнијих инфраструктурних и развојних активности, податке о одговорним произвођачима званичне статистике и информације о очекиваним проблемима.

Програм представља правни акт који писмено треба да потврде сва министарства, државне агенције и Народна банка, пре него што се поднесе Скупштини на коначно усвајање.

Посматрање још једног разумевања о месту и улози статистике од стварања државне управе кључни је елемент јачања нејираспрострањеног статистичког система

О Програму се неформално дискутује са бројним интересним странама, након чега се презентује на седници Савета за статистику. РЗС је такође одговоран за извештавање о спровођењу петогодишњег Програма, а извештај се, заједно са мишљењем Савета за статистику, подноси Влади, која га разматра и одобрава. Након тога Влада извештај шаље Народној скупштини на усвајање.

План ближе разрађује Програм и садржи листу статистичких истраживања које треба спровести, листу административних извора и листу података који се добијају методом сталног праћења и посматрања и развојне активности наведене у Програму.

Планом званичне статистике дефинисане су четири основне статистичке области: макроекономске статистике, пословне статистике, демографија и друштвене статистике и статистика пољопривреде и животне средине, геопросторне и остале секторске статистике. Ове четири области обухватају следеће подобласти:

1. Макроекономске статистике

- 1.1. Годишњи економски рачуни
- 1.2. Квартални национални рачуни
- 1.3. Монетарна и финансијска статистика
- 1.4. Статистика односа са иностранством

- 1.5. Статистика платног биланса
- 1.6. Статистика државних финансија
- 1.7. Цене
- 1.8. Статистика одрживог развоја
- 1.9. Рачуни животне средине
- 1.10. Индикатори за микро, мала и средња привредна друштва и предузетнике

2. Пословне статистике

- 2.1. Структурне пословне статистике
- 2.2. Годишња статистика индустријских производа
- 2.3. Статистика пословања страних подружница
- 2.4. Краткорочне пословне статистике (индустрија, грађевинарство, трговина на велико и мало и остале услуге)
- 2.5. Туризам
- 2.6. Спољна трговина
- 2.7. Наука, технологија и иновације
- 2.8. Статистика информационих и комуникационих технологија

3. Демографија и друштвене статистике

- 3.1. Становништво (попис становништва, домаћинстава и станова 2021., статистика азиланата, боравишних дозвола и илегалних миграција, витална статистика, процене становништва, пројекције становништва, миграције)
- 3.2. Тржиште рада (запосленост, незапосленост, зараде, трошкови рада)
- 3.3. Образовање и доживотно образовање
- 3.4. Култура
- 3.5. Здравље и безбедност (јавно здравље, осигураници обавезног здравственог осигурања)
- 3.6. Расподела прихода и услови живота
- 3.7. Социјална заштита (статистика социјалне заштите, статистика пензијског и инвалидског осигурања, статистика социјалне заштите – ESSPROS)
- 3.8. Статистика криминалитета и правосуђа
- 3.9. Статистика полова
- 3.10. Статистика избора
- 3.11. Статистика омладине и спорта

4. Статистика пољопривреде и животне средине, геопросторне и остале секторске статистике

- 4.1. Статистика пољопривреде
- 4.2. Пољопривредна структура
- 4.3. Пољопривредни рачуни и цене
- 4.4. Статистика шумарства
- 4.5. Статистика рибарства
- 4.6. Агроеколошка статистика
- 4.7. Органска производња
- 4.8. Статистика животне средине
- 4.9. Енергетика
- 4.10. Саобраћај
- 4.11. Регионална статистика
- 4.12. Географски информациони систем

Стратегија развоја званичне статистике

Основним стратешким циљевима дефинисани су приоритетни правци деловања и резултати које тим деловањем званична статистика треба да постигне, а који се односе на:

- развој система званичне статистике и усаглашавање статистичких стандарда и праксе са међународним стандардима и праксом, пре свега Европске уније;
- унапређење производње статистичких података уз обезбеђивање високог степена међународне упоредивости резултата;
- унапређење сарадње и координације унутар система званичне статистике Републике Србије;
- јачање поверења у званичну статистику кроз сарадњу са даваоцима и корисницима података;
- обезбеђивање одговарајућих кадровских ресурса у систему званичне статистике.

Основни стратешки циљ развоја званичне статистике одвија се у правцу хармонизације статистичких стандарда и праксе са земљама Европске уније.

Статистички стандарди подразумевају: стандардне дефиниције (појмове, класификације и номенклатуре) и стандардне методологије и процедуре за обрачун статистичких показатеља. Коришћењем стандардних дефиниција и класификација, као и поступака за добијање сложенијих статистичких показатеља, ствара се основа за потпуну упоредивост података националне статистике са подацима земаља ЕУ и за њихову релевантност и валидност са становишта правних прописа и методолошких правила и препорука ЕУ. Следећи праксу земаља ЕУ, званична статистика Републике Србије посвећује велику пажњу терминолошком усаглашавању и методолошком уједначавању дефиниција и појмова.

Поред развоја методологије и усвајања нових стандарда, неопходан је већи ослонац на административне изворе података. То ће омогућити рационализацију постојеће структуре и начина спровођења статистичких истраживања као и смањење оптерећености давалаца података и укупних трошкова неопходних за производњу статистичких података.

Партнерство је једна од главних институционалних вредности које нећемо

Унапређења статистичких истраживања везана су и за модернизацију примењених информатичко-технолошких решења у прикупљању и обради података. Развој аналитичког рада одвија се у области стандардизације поступака, уједначавања нивоа обраде података, праћењу и мерењу квалитета резултата, моделима извештавања и др. Основу развоја резултата званичне статистике чине анализа, моделирање и десезонирање временских серија, анализа макро-економских података и анализа међусобне усклађености статистичких података и информација из различитих извора.

Реализација активности

У периоду од 2006. године започете су интензивне активности на хармонизацији основних показатеља, пре свега у области националних рачуна и економских статистика. Промене се, за сада, спроводе ефикасно, с тим да у наредном периоду треба спровести потпуну хармонизацију званичне статистике са међународним стандардима, како у поменутим, тако и у свим осталим областима статистике, у складу са планираним активностима.

Стварање бољих услова и успостављање веће сарадње и координације са корисницима и произвођачима података, као и даља изградња и јачање капацитета свих учесника у процесу производње и коришћења статистичких података и анализа, један су од битних предуслова реализације програмом планираних активности званичне статистике. Такође, неопходно је пружање јавне подршке статистици у односу на даваоце података, како пропагандом тако и кроз законодавно уређивање судске заштите.

Званична статистика мора бити потпуно спремна да реализује све те захтеве, јер је она, у односу на међународне организације и јавност, једина компетентна и меродавна да даје објективне статистичке информације о друштвено-економским кретањима у Републици Србији. Међутим, да би званична статистика испунила ову улогу, нужно је да располаже савременим методологијама и одговарајућим инструментима за њихову примену, које признају и прихватају Евростат, ММФ, OECD и друге релевантне међународне организације и институције.

С обзиром на решеност да се наше пословање рационализује у највећој могућој мери, у складу са међународном праксом, РЗС подстиже партнерство с државном управом у изградњи сврсисходне и ефикасне статистике

У складу са стратегијом развоја званичне статистике и планом активности, РЗС је у овом периоду учинио значајне напоре у континуитету рада на хармонизацији званичне статистике са међународним стандардима. Посебно се истиче рад на:

- спровођењу Пописа становништва, домаћинстава и станова 2011;
- спровођењу Пописа пољопривреде 2012;
- унапређењу свих истраживања из области тржишта рада које се огледа у унапређењу квалитета података Анкете о радној снази 2008, 2014 и 2018; увођењу нових структурних истраживања, као што су Истраживање о трошковима рада и Истраживање о структури зараде; увођењу нових краткоричних индикатора – квартални индекс трошкова рада; унапређење и прелазак на коришћење административних извора података за Истраживање о регистрованој запослености (2015. године) и Истраживање о зарадама (2018. године);
- увођењу регионалних националних рачуна 2013;
- унапређењу и увођењу истраживања из области науке, технологија и иновација, истраживања о укупним буџетским издвајањима за научноистраживачку делатност (2013), обезбеђен је сет индикатора из области истраживања и развоја и уведено истраживања о људским ресурсима у високотехнолошким областима (2018);
- унапређењу и ревизији података статистике националних рачуна 2015. и 2016;
- изради табела понуде и употребе и инпут-аутпут табеле 2019;
- увођењу истраживања о информационо-комуникационим технологијама 2006;
- увођењу истраживања о приходима и условима живота 2014;
- континуираном унапређењу пословних статистика и
- спровођењу Агенде одрживог развоја 2030.

Сваки најор који чинимо у циљу повећања транспарентности – доприноси ошћем развоју сисћема званичне сћайисћике

Дисеминација података и информација

Дисеминација представља активности званичне статистике које обухватају објављивање резултата званичне статистике као и начине и облике осигуравања приступа тим резултатима и методолошким основама.

Развој друштва, културе и технологије омогућавају да се начини комуникације мењају из дана у дан. Данас, у веку информационих технологија, комуникација је великим делом премештена у дигитални свет, будући да интернет и остале мрежне технологије омогућавају ефикасно и брзо преношење и интеграцију информација и података.

Веб-сајтови, укључујући и базе података, представљају главни канал дисеминације статистичких података. Пуштањем у рад треће верзије веб-сајта 2010. године корисницима је била доступна и дисеминациона база података, а са четвртим веб-сајтом 2018. године (у оквиру IPA 2012 националног пројекта – Strengthening the Serbian Statistical System by Upgrading Methodologies and Standards and by the appliance of Good Practice – Component 1: Upgrade the ICT systemce) долази и редизајнирана дисеминациона база података и база публикација.

Редизајном дисеминационе базе података РЗС је својим корисницима омогућио преузимање податка у различитим читљивим форматима (open data format). Идући у корак са савременим техничким стандардима у презентацији података, комбинацијом креативне графике и анимације, РЗС константно ради на томе да се корисницима омогуће јасни, илустративни и упоредиви резултати статистичких истраживања.

Један од циљева дисеминације данас јесте да се статистички подаци објављују и објашњавају на начин који је разумљив и приступачан сваком грађанину, а не само стручној јавности. У статистици метаподаци представљају једну од најважнијих карика. РЗС је 2018. године остварио овај циљ, обезбедивши корисницима јасна методолошка објашњења изградњом система референтних метаподатака РЗС МЕТА.

У складу са Кодексом праксе ЕУ и Фундаменталним принципима УН, РЗС не намеће својим корисницима никаква ограничења у вези са приступом подацима и њиховом употребом. Статистички подаци су доступни свим корисницима, у исто време и под истим условима.

Нови начини дисеминације статистичких података и њихова савремена презентација истражени су у наш свакодневни рад

Како би се обезбедила правовременост и поштовање најављених датума објављивања РЗС, на свом веб-сајту, унапред објављује **Календар објављивања** тако да сви заинтересовани грађани, односно корисници, имају информацију ког дана и у које време ће бити објављени одређени подаци.

Подаци званичне статистике који су предвиђени Планом статистичких истраживања потпуно су бесплатни и корисници их могу преузети са веб-сајта РЗС-а, док се наплаћивање врши једино у случају посебне обраде податка по захтеву корисника.

С обзиром на развој информационо-комуникационих технологија и примену нових ИТ решења, у складу са савременим условима пословања које омогућава смањење трошкова у односу на класичне видове комуникације, РЗС је знатно редуковао штампу публикација, али наставио континуирано објављивање електронских публикација.

У јуну 2005. године, од стране директора европских националних статистичких организација, усвојен је принцип Јединствене тачке за улазак података (Single Entry Point – SEP) који се шаљу Евростату.

У мају 2006. године Одбор за статистички програм (Statistical Program Committee – SPC) одобрио је стратегију, а од јула 2008. године, обавезна је употреба **електронског информационог систем за управљање подацима – eDAMIS (Electronic Data files Administration and Management Information System)** за пренос свих редовних скупова података Евростату. РЗС је приступио овом систему 2007. године.

Електронска размена статистичких података све је чешћа и важнија. **Статистичка размена података и метаподатака (SDMX)** заснива се на стандардизацији статистичких података, приступу и размени метаподатака. Ову иницијативу спонзорише седам међународних организација: Банка за међународна поравнања (BIS), Европска централна банка (ECB), Евростат, Међународни монетарни фонд (IMF), Организација за сарадњу и развој (OECD), Уједињене нације (UN) и Светска банка (WB). SDMX стандарди и смернице за структурирање статистичких података и метаподатака такође имају за циљ да осигурају да одговарајући метаподаци увек прате податке, чинећи информације разумљивим и корисним. Због тога су стандарди метаподатака изузетно важни.

*Званична статисти́ка мора би́ти у сја́њу да до́ре до најшире јавно́сти
Сваки грађанин има пра́во да буде информисан о актуелним друш́веним и
економским крећањима у земљи*

Годишња конференција за новинаре, Прес сала Владе Србије, децембар 2019. године – директор РЗС-а Миладин Ковачевић и помоћници директора Владимир Шутић, Весна Пантелић, Душан Гавриловић и Снежана Лакчевић

Први сет техничких стандарда одобрили су спонзори SDMX, 2004. и 2005. године, а последњу ревидирану верзију одобрила је и Међународна организација за стандардизацију (ISO) 2013. године као међународни стандард (ISO 17369:2013).

Скуп SDMX „Садржајно-оријентисаних смерница”, које подржавају употребу концепата и листа кодова различитих домена, објављен је 2009. и ревидиран 2016. године.

Од јуна 2018. године РЗС је почео да примењује проширен општи систем дисеминације података (Enhanced General Data Dissemination System – e-GDDS). Овај систем је успостављен од стране ММФ-а у мају 2015. године, с циљем да унапреди транспарентност података, да подстакне статистички развој и да

помогне стварање синергије између статистичке дисеминације података и њихове контроле. Систем е-GDDS је заменио и наследио GDDS. Публиковањем података, путем овог система, омогућава се креаторима политика, домаћим и међународним корисницима података, укључујући инвеститоре и агенције за оцену рејтинга, да имају једноставан приступ информацијама које је ММФ препознао и одредио као податке од суштинског значаја за праћење стања економије и економских политика. Омогућавањем једноставног приступа овим информацијама омогућено је да сви корисници имају симултани приступ ажурним подацима, а самим тим допринето је већој транспарентности података.

Медији су наш важан партнер у дисеминацији статистичких података широј јавности

Међународна сарадња

Свесни чињенице да у светској заједници званичних статистика РЗС-а представља Србију, како би били што успешнији у овој важној улози, РЗС 2006. године формира Сектор за међународну сарадњу и европске интеграције. Од тада, међународна сарадња и европске интеграције постају један од важних сегмената рада РЗС-а. Сектором је руководио **Славко Капуран, помоћник директора**, коме несумњиво припадају велике заслуге за организацију рада на пољу све успешније међународне сарадње.

РЗС непрекидно сарађује са Евростатом – Статистичким заводом Европске уније, као и са многим светским организацијама (Уједињене нације, Светска банка, Међународни монетарни фонд, Међународни биро рада, Организација за храну и пољопривреду и др.), са којима размењује податке, знање и добре идеје. РЗС посебну пажњу посвећује билатералној сарадњи са статистичким заводима других европских земаља, кроз заједничке пројекте, међусобне посете и размене знања и искуства у спровођењу статистичких истраживања и коришћењу одговарајућих статистичких алата.

Средства Европске уније, Уједињених нација, Светске банке, Међународног монетарног фонда и других партнера у значајној мери се користе у унапређењу статистике у Србији.

Током последње две деценије, производња званичних статистичких података пролази кроз процес модернизације који је подстакнут дешавањима у сфери међународне статистике.

Овај процес је подржан од стране различитих донатора, од којих се по издвојеним средствима највише истиче Европска унија, чија су средства махом усмерена на имплементацију различитих врста пројеката чији је основни циљ био усклађивање званичних статистичких података са међународним статистичким стандардима, класификацијама и методологијама, као и усвајање добре статистичке праксе других земаља. Спровођење ових пројеката представља саставни део интензивних напора које Република Србија улаже у оквиру придруживања Европској унији. Са становишта националних потреба значај ових пројеката је изузетно велики, а посебно имајући у виду чињеницу да се напредак у процесу ЕУ интеграција мери и на основу званичних статистичких података.

Статистика Србије је присутна на међународној сцени, прилагодена је захтевима међународних организација и служи за подршку међународним споразумима

Сарадња са националним статистичким институтима из Шведске, Француске, Италије, Мађарске, Румуније, Босне и Херцеговине, Северне Македоније, Албаније, Руске федерације, Републике Кореје, и других земаља, као и њихова стручна помоћ, свакако су утицале на унапређивање многих процеса у прикупљању, обради и дисеминацији статистичких података. Размена најбољих пракси и пренос професионалног знања ојачава стручност запослених, чиме се оптимизује ефикасност њиховог рада, њихов професионални развој и коришћење њихових талената и вештина.

У процесу приступања Европској унији Републички завод за статистику руководи Преговарачким поглављем 18, које се односи на статистику.

Ово Поглавље се сматра изузетно значајним, имајући у виду да позитивне промене које проистичу из успешног процеса

преговора као резултат имају бољи квалитет, доступност и веродостојност података.

Поуздана и упоредива статистика је предуслов успешних преговора, те је ова улога статистике посебно евидентна у областима економије, финансија, пољопривреде и регионалне политике. У прилог томе говори и чињеница да је поред свог, Преговарачког поглавља 18, Републички завод за статистику директно укључен у рад још 15 преговарачких поглавља.

На Међувладиној конференцији Европске уније и Републике Србије, 10. децембра 2018. године, и званично је отворено Преговарачко поглавље 18 – Статистика, што говори о високом степену усклађености статистичког система Србије са правним прописима ЕУ.

Помоћ добијена од међународних институција доприноси усклађивању темељних професионалних стандарда и јури моћности да уредимо степен наше најрека са ошћком свећа

ИПА 2012 национални пројекат „Јачање статистичког система побољшањем методологија и стандарда кроз примену добре праксе“

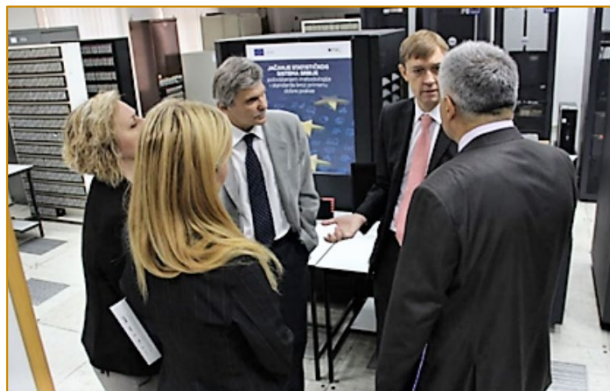
Посета Делегације ЕУ поводом представљања ИТ опреме у оквиру пројекта, Београд 2016.

Зоран Јанчић, помоћник директора РЗС-а, Оскар Бенедикт и Штефен Худолин, представници Делегације ЕУ у Републици Србији

Штампарија, 2016.

Рачунски центар, 2016.

Рачунски центар, 2016.

Конференција поводом завршетка пројекта, Београд 2017. Миладин Ковачевић, директор РЗС-а, Питер Еверерс, директор директората Евростата за међународну сарадњу и кључне статистичке индикаторе Европске уније и Гордана Лазаревић, експерт у пројекту

Конференција поводом завршетка пројекта, Београд 2017.

Конференција поводом завршетка пројекта, Београд 2017.

Конференција поводом завршетка пројекта, Београд 2017.

Оцена званичне статистике Републике Србије

У циљу утврђивања нивоа поштовања Кодекса праксе европске статистике од стране РЗС-а, као главног произвођача и дисеминатора званичне статистике и процене улоге РЗС-а у статистичком систему Србије, Евростат је спровео процес оцене званичне статистике Републике Србије – Peer Review. Процес је спроведен у периоду од 27. новембра до 1. децембра 2017. године и водио га је тим независних експерата ангажованих од стране Евростата.

У овом процесу, поред РЗС-а, активно су учествовали и други произвођачи, односно корисници званичне статистике – државне институције, медији, научна јавност, међународне организације и представници административних извора. На основу ове оцене тим експерата сачинио је Peer Review извештај о усклађености статистичког система Србије са Кодексом праксе европске статистике, у коме се наводи:

„Peer Review тим је установио да РЗС ужива висок ниво поверења и уважавања, а његова независност је широко прихваћена. Запослени радници РЗС-а са којима је Peer Review тим имао сусрет показали су високу стручност и посвећеност раду. Приправници, од којих су многи запослени на основу уговора на одређено време, показали су мотивисаност и ентузијазам. РЗС са успехом примењује модерне технологије за развој система за прикупљање, обраду и дисеминацију података. То укључује, првенствено, развој алата за интегрисано истраживање (Integrated Survey Tool) за уношење и обраду података, што је Peer Review тим оценио као модерну праксу. Генерално, Peer Review тим је закључио да је статистички систем Србије у великој мери усклађен са Кодексом праксе европске статистике.“

Трудимо се да ђомоїнемо свима да сїекну слику о ђривредним, грушїевним и демоїрафским креїањима у земљи, їако шїїо наше ђодаїке ђредсїављамо на начин који је разумљив и онима којима сїаїисїика није сїецијалносї

Статистичко друштво

Југословенско статистичко друштво (ЈСД) основано је у децембру 1953. године. Резултати рада ЈСД објављивани су у стручном часопису под називом „Статистичка ревија“. У јуну 1978. године ЈСД је организовао своју последњу скупштину. На тој седници ЈСД је трансформисан на принципима Устава из 1974. што је довело до формирања Савеза републичких друштава. Такав статус ЈСД-а изазвао је потребу да се у свим републикама и покрајинама организују републичка и покрајинска друштва.

Статистичко друштво Србије основано је 15. децембра 1977. године са циљем да допринесе унапређењу статистичке теорије и развоју статистичке праксе. Први Председник Статистичког друштва Србије био је др Томислав Зечевић, професор Економског факултета у Београду.

Статистичко друштво Војводине основано је 25. априла 1978. године у Новом Саду, председник друштва био је мр Тихомир Марсела Унгар. Полазећи од чињенице да је на основу Устава Србије и Статута Војводине надлежност Покрајинског завода за статистику пренета на Републички завод за статистику и да је Покрајински завод за статистику организационо припојен Републичком заводу за статистику у форми сектора, чланови Статистичког друштва Војводине су 30. октобра 1996. године донели одлуку да се промени назив Статистичког друштва

Војводине у Статистичко друштво Србије – Клуб статистичара Војводине.

Доношењем Закона о удружењима грађана који је почео да се примењује на територији Републике Србије од октобра 2009. године било је потребно да Статистичко друштво Србије – Клуб статистичара Војводине преиспита своју организациону структуру, подручје, циљеве и методе деловања, с обзиром на то да је овим Законом утврђена обавеза за све друштвене организације да ускладе своје статуте и друге опште акте са одредбама овог Закона и да поднесу пријаву за упис усклађивања Агенцији за привредне регистре у року од 18 месеци од ступања Закона на снагу.

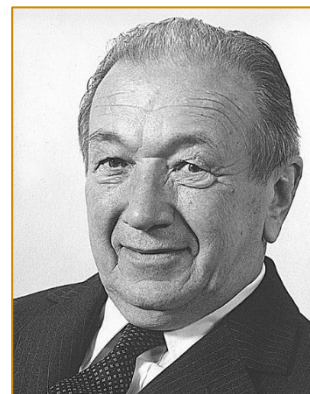
На иницијативу Одбора Статистичког друштва Србије – Клуба статистичара Војводине сазвана је седница Скупштине која је одржана 11. јуна 2010. године. На седници је разматран предлог новог Статута и усвојен је нови Статут. Према Статуту, измењен је досадашњи назив Статистичко друштво Србије – Клуб статистичара Војводине у Статистичко друштво Србије – Статистичко друштво Војводине – добровољно невладино и непрофитно удружење основано на неодређено време, настало ради остваривања циљева у области статистичке теорије и праксе. Скраћени назив Друштва је Статистичко друштво Војводине.

Директори статистике Србије од 1945. године

- проф. др Драгослав Тодоровић, 1945–1946 – руководилац Српске земаљске статистике Федералне државе Србије
- проф. др Јован Савић, 1946–1947 – руководилац Српске земаљске статистике Народне Републике Србије
- проф. др Милош Мацура, 1947–1954 – директор Статистичког уреда НР Србије (од 1951. Завода за статистику и евиденцију НР Србије)
- Душан Бјелогрић, 1954–1958 – директор Завода за статистику и евиденцију НР Србије (од 1955. Завода за статистику НР Србије)
- Растко Шкаљац, 1958–1966 – директор Завода за статистику НР Србије (од 1963. Републичког завода за статистику СР Србије)
- Андреја Стокић, 1966–1984 – директор Републичког завода за статистику СР Србије
- мр Милован Живковић, 1984–1994 – директор Републичког завода за статистику СР Србије (од 1990. Републичког завода за статистику Републике Србије)
- мр Зоран Јовановић, 1994–1999 – директор Републичког завода за статистику Републике Србије
- проф. др Милева Жижић, 1999–2002 – директор Републичког завода за статистику Републике Србије (од 2001. Републичког завода за информатику и статистику Републике Србије)
- Зоран Јанчић, 2002–2004 – директор Републичког завода за информатику и статистику Републике Србије (од 2002. Републичког завода за статистику Републике Србије)
- проф. др Драган Вукмировић, 2004–2015 – директор Републичког завода за статистику Републике Србије
- проф. др Миладин Ковачевић, 2015– директор Републичког завода за статистику Републике Србије

Биографије

Драгослав Тодоровић (1909–1964) руководио је Српском земаљском статистиком у периоду 1945-1946. године. Био је економиста и социолог. Први предавач Социологије (у звању доцента) на Економско-комерцијалној високој школи у Београду (данас Економски факултет). Завршио Правни факултет у Београду, Школу политичких наука у Нансију (Француска), а докторирао 1933. године у Паризу. Као скрипта су објављена његова Предавања из социологије (1941) у којима се заступају сви битнији ставови Диркемове социолошке теорије и метода. Био је један од оснивача и уредника „Правне мисли: часописа за право и социологију” (1935–1941; 1945) и један од активних чланова Друштва за социологију и друштвене науке (1935–1941). После Другог светског рата бавио се претежно економијом, био редовни професор Универзитета у Београду (од 1955), управник Института за економска проучавања производње СР Србије и до 1962. главни уредник Економских анала. Био је почасни доктор Правног факултета у Монпељеу и почасни члан Америчке академије за политичке и друштвене науке у Филаделфији. Радио је и за Министарство спољне трговине. Умро је у Етиопији (1964), где га је као стручњака послала југословенска влада.

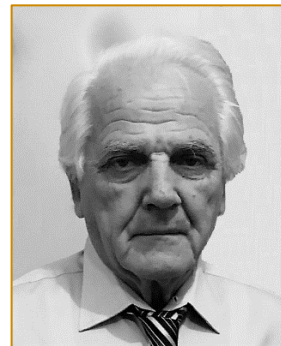

Проф. др Милош Маџура (1916–2005) именован је за првог директора Статистичког уреда 1947. године. На овом положају остао је до априла 1954. године, када прелази на дужност заменика директора Савезног завода за статистику. Био је професор универзитета (1958–1966), директор Савезног завода за статистику (1963–1966), затим директор Одељења за становништво ОУН (1966–1972) и научни саветник Економског института у Београду (1972–1984). Био је дописни члан Српске академије наука и уметности од 1974 и њен редовни члан од 1981, затим заменик секретара Одељења друштвених наука (1981–1985), секретар Одељења (1985–1989) и члан Председништва САНУ од 1989. до 1994. године.

Андреја Стокић на чело Завода за статистику долази 1966. године. У својој богатој каријери радио је на месту помоћника министра државних набавки, заменика гувернера Народне банке Србије, затим шефа кабинета Председника Скупштине СР Србије. Непосредно после ове функције постао је члан Извршног већа Србије и секретар Секретаријата за опште привредне

послове, након чега долази на место директора статистике. Свој рад у статистици посветио је упорној борби за општу друштвену афирмацију статистике и за признавање статуса делатности од посебног друштвеног интереса. Иницирао је даљи развој публицистике и сматрао да углед статистике зависи од броја и квалитета њеног финалног производа односно публикација. Публикација је по њему била јавно огледало целокупног рада статистичара и мерило квалитета свих спроведених истраживања и њихове корисности и употребљивости. Био је посвећен модернизацији рада у статистици односно подизању аутоматске обраде података на виши ниво. Сматрао је да „компјутер, ма како огромних могућности и ма како широког спектра својих перформанси вреди и може да уради само онолико, колико могу и знају да од њега траже људи који њиме управљају”. Свој рад је посветио и плодној сарадњи са међународним организацијама а посебно са OECD на пројекту Рационализација, модернизација и развој статистичких активности у Југославији. Један од видљивих и значајних резултата ове сарадње јесте изградња и организовање статистичке банке података. Са места директора Завода за статистику одлази у пензију 1984. године.

Мр Милован Живковић рођен је 1941. године у селу Трнава код Чачка. У родном месту је завршио основну, а средњу школу завршава у Чачку. Дипломирао је и магистрирао на Економском факултету у Београду са темом Примена линеарног програмирања при решавању макро и микро економских проблема. У Републичком заводу за статистику

запослио се 1963. године – радио је на пословима референта, шефа одсека, начелника, помоћника директора и заменика директора, а од 1984. године био је директор. На место директора Савезног завода за статистику постављен је 1994. године, а директор и Републичког и Савезног завода за статистику био је у периоду 1994/1995. Током рада у Републичком заводу за статистику организовао је неколико пописа и имао посебну методолошку групу за друштвене рачуне, која је обучила скоро све заводе за статистику. Од увођења вишестраначког политичког система био је члан Републичких изборних комисија са правом гласа и одлучивања. У Савезном заводу за статистику био је члан Савезне изборне комисије 1996. и 2000. године, такође са правом одлучивања. На предлог Владе Републике Србије, био је члан Универзитетског савета и заменик председника Савета електротехничког факултета. У два мандата је био председник Савета математичког факултета. Поред тога, био је члан Савета Београдске пословне школе, а радну каријеру је завршио као професор те школе. Одласком у пензију и даље остаје активан и, одлуком градске скупштине, води школски одбор Шесте београдске гимназије.

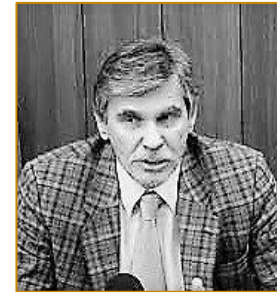
именован за директора Завода за статистику.

Мр Зоран Јовановић рођен је 1937. године у Пецкој, општина Осечина. Завршио је Високу школу политичких наука у Београду 1966. године, а магистрирао је на Факултету политичких наука 1974. године. У Завод за статистику је дошао на место саветника директора, а 1982. године именован је за помоћника директора и водио је Сектор за опште послове. Јовановић је 1994. године

Проф. др Милева Жижић (1938–2009) је рођена 1938. године у Чантавиру у Бачкој. Основну школу и гимназију завршила је у Херцег Новом. Дипломирала је на Економском факултету у Београду 1960. године, магистрала 1967. године, а докторирала 1973. године. Примљена је на Економски факултет у Београду као асистент 1960. године. У звање доцента изабрана је 1973, у звање ванредног професора 1979. године, редовни професор постала је 1985. године. Ради професионалног усавршавања боравила је у Паризу (1985. године), Лондону (1979. и 1981. године) и Источном Берлину 1985. године. Била је руководиоца Одељења Економског факултета у Шапцу (1979–1981), продекан (1989–1994) и декан Економског факултета (1994–1996) и проректор Универзитета у Београду (1995–1997). Била је члан Економског савета Владе СР

Југославије од 1995. године, затим члан Научног друштва економиста Југославије, члан председништва НДЕЈ-а и члан Статистичког друштва Југославије. Маја 1997. године именована је за члана Филозофско-економског друштва Московског државног универзитета М. В. Ломоносов. Била је директор Републичког завода за статистику у периоду од 1999. до 2002. године.

Зоран Јанчић рођен је у Београду 1948. године. Завршио је Вишу статистичку школу, а потом Економски факултет 1978. године. На почетку каријере, од 1970. године радио је у Савезном заводу за статистику као програмер, пројектант и саветник за систем АОП-а. У Завод за статистику Србије долази 1979. године на место вишег пројектанта, а потом начелника Одељења за пројектовање АОП-а. На место помоћника директора за Сектор информационо-комуникационих технологија постављен је у марту 1985. године, а на место директора РЗС-а 2002. На овој позицији остаје до 2005. године након чега је постављен за помоћника директора за Сектор друштвених статистика и координацију подручних одељења. Од 2015. до пензионисања, 2020. године, радио је на месту помоћника директора за Сектор општих послова.

Проф. др Драган Вукмировић рођен је 1962. године у Оточцу, у Хрватској, а од 1968. живи у Београду, где је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је на Факултету организационих наука (ФОН), где сада ради као редован професор на предмету Статистика и вероватноћа. Магистрирао је на Економском факултету, а докторске студије

завршио је на Факултету организационих наука, где се води и као оснивач мастер и постдипломских студија електронског пословања. Био је директор Републичког завода за статистику од 2004. до 2015. године. Аутор је више публикација из области статистике, електронског пословања и маркетинга.

Проф. др Миладин Ковачевић рођен је 1952. године у Казанцима, општина Гацко. Основну школу завршио је у Никшићу, а гимназију у Горњем Милановцу. Дипломирао је 1976. године на Природно-математичком факултету у Београду на Одсеку за математику. Магистарске студије из области

статистике завршио је 1978. године при Економском факултету у Загребу, у организацији Савезног завода за статистику. Од 1977. године радио је на Институту за статистику Савезног завода за статистику.

Докторску дисертацију Општи методи за израчунавање, представљање и моделирање грешке узорка одбранио је 1984. године на Економском факултету у Београду.

У Институту за статистику руководио је Службом за узорке и методе прикупљања података, пре него што је постављен за руководиоца Службе за статистику становништва (1986), и тиме преузео одговорност за припреме и спровођење Пописа становништва, домаћинства и станова у 1991. години.

Захваљујући радовима у области демографских рачуна, примљен је за сталног сарадника Центра за демографска истраживања при Институту друштвених наука у Београду. Звање научни сарадник на Економском факултету у Београду стекао је 1987. године, а 1988. године изабран је за члана Међународног статистичког института.

За помоћника директора Савезног завода за статистику постављен је 1990. године и био је задужен за Сектор статистике становништва и друштвених делатности, а 1993. године постављен је за директора Института за националне рачуне, стандарде, регистре и статистичку анализу при Савезном заводу за статистику (ранијег Института за статистику). Као директор овог Института, на почетку 1994. године ангажован је на пословима припреме економске политике и одговарајућег програма монетарне реконструкције и економске стабилизације при Савезној влади, што значи озбиљан рад на подручју макроекономских рачуна.

Научно звање виши научни сарадник на Економском факултету у Београду стекао је 1992. године. Као хонорарни наставник предавао је на постдипломским студијама Економског факултета у Београду – курс контроле квалитета статистичких података. Коаутор је уџбеника Теорија узорка и планирање експеримената (1991), који је прихваћен за одговарајући предмет на редовним студијама Економског факултета. С обзиром на уже подручје теоријског и практичног рада везано за теорију узорка и анкетна истраживања на узорцима, предавао је одабране лекције у овом домену на Економском факултету у Београду и на Математичком факултету у Београду. Ангажован је и од стране Економског факултета у Београду у комисији за стицање доктората статистичких наука, а од стране Математичког факултета у Београду у комисији за полагање испита из теорије узорка и у комисији за стицање магистарског степена у области математичких наука. Такође, 1991. године ангажован је од стране Економског факултета у Загребу у Комисији за стицање доктората.

Сарадњу са Економским институтом и са Институтом економских наука у Београду започео је 1994. године. Ангажован је у подручју текућих макроекономских анализа и методологије макроекономских анализа и истраживања текућих кретања као и економских политика. Члан је редакције и аутор прилога у месечном часопису Маркоекономске анализе и трендови (МАТ).

Звање ванредног професора на Економском факултету у Београду стекао је 1995. године за предмет Теорија узорка и планирање

експеримената. На предлог Економског факултета у Београду 2001. године од Министарства за науку Републике Србије добио је звање научног саветника и ангажован је на докторским студијама Економског факултета у Београду.

Од 2001. године ангажован је у сарадњи са Мисијом Међународног монетарног фонда за мониторинг STAND-BY аранжмана испред Народне банке Србије. Кроз ту сарадњу утемељио је и сарадњу Републичког завода за статистику са техничким мисијама ММФ-а на развоју националних рачуна.

За заменика директора Републичког завода за статистику постављен је 2003. године са задатком хармонизације и унапређења статистичког система. У том својству пресудно је допринео успостављању и утемељењу Система националних рачуна као и одговарајуће аналитичке инфраструктуре и кадровског потенцијала за потребе корисника, а пре свега носилаца економске политике.

У једном мандату (од маја 2004. године) био је биран за члана Савета Народне банке Србије. За редовног члана Научног друштва економиста Србије изабран је 2007. године.

За директора Републичког завода за статистику постављен је 2015. године. Исте године изабран је, у другом мандату, за члана Савета гувернера Народне банке Србије. Члан је Савета за координацију активности и мера за раст бруто домаћег производа (БДП) Владе Републике Србије од оснивања 2017. године.

Издавачка делатност и библиотека од 1945. године

Издавачка делатност

Издавачка делатност Републичког завода за статистику почиње паралелно са његовим оснивањем и састоји се у издавању публикација које прате статистичка истраживања. Кроз све ове године, темељ издавачке делатности и даље представља Статистички годишњак. Са развојем информационо-комуникационих технологија и информатичке писмености штампане публикације замењују се дигиталним, а базе података представљају основу за сваку врсту дисеминације статистичких података.

Библиотека

Стручна библиотека Републичког завода за статистику формирана је у јулу 1950. године, а 2002. године званично је регистрована као специјална библиотека затвореног типа. Књижни фонд библиотеке формирао се депоновањем обавезног примерка које издаје Републички завод за статистику и од издања Савезног завода за статистику, завода за статистику бивших југословенских република, аутономних покрајина и Града Београда. Библиотека поседује и велики број статистичких годишњака добијених путем међународне размене, као и велики број уџбеника на тему статистике.

Као фонд од посебног значаја за статистички систем, Библиотека чува публикације из периода Кнежевине Србије, Краљевине Србије и Краљевине Југославије (списак публикација у дат је у Прилогу). У Библиотеци се налазе и статистичке публикације из

периода Аустријске монархије, Аустроугарске монархије, Мађарске, Румуније, Италије, Хрватске, Француске, Белгије, Немачке, Чешке и САД.

Данас књижни фонд библиотеке има око 37.000 серијских и монографских публикација. Током 2019. године фонд (од око 17.000 публикација) пресељен је из библиотеке која се налазила у улици Кнеза Милоша 20 (зграда Савезног завода за статистику) у библиотеку у улици Милана Ракића 5.

У овом тренутку постоји глобална тежња да комплетна библиотечка грађа буде архивирана и, по могућности, доступна у електронском облику. О томе јасно говоре међународни пројекти као што је Европска дигитална библиотека, као и национални прописи о обавезном примерку, који као обавезну уводе и дигиталну копију примерка штампане публикације. Технолошке иновације и потребе корисника имају велики значај и као покретачи промена и као крајњи циљ. Тренд ка коме се тежи је јасан, као и значај електронских извора.

РЗС тежи да прати овај тренд и од 2004. године сва своја издања публикује и у електронској форми. Тренутно, база електронских публикација садржи преко 7.300 саопштења и публикација. Континуирано се ради на дигитализацији Фонда од посебног значаја, а завршена је комплетна дигитализација Статистичког годишњака, публикације Општине и региони и Статистичког годишњака који је издавао Савезни завод за статистику (1954–2005). Такође су доступне електронске верзије публикација/табела из пописа становништва, домаћинстава и станова из 1971, 1981, 1991. и 2002. године.

Библиотека, 2002.

Библиотека, 2020.

Владан Радловић, руководилац Групе за офсет штампу (штампарска машина Heidelberg), 2020.

Дигитална штампарија (Ricoh), 2020.

Међународни сајам књига у Београду

На Међународном сајму књига у Београду Републички завод за статистику је први пут учествовао 1978.

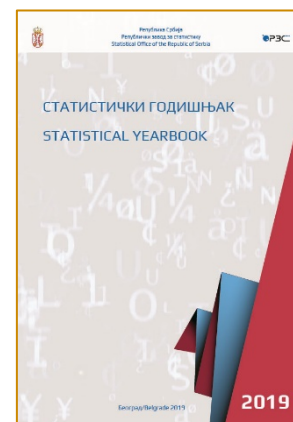

Преглед серијских публикација

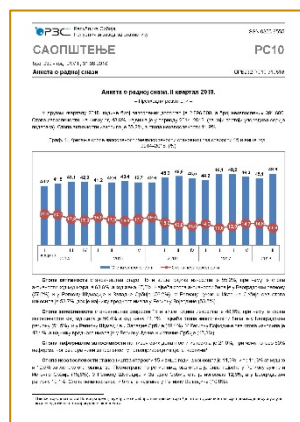
Статистички билтен
1945–1955.
Билтен
1955–

У овој едицији објављује се најкомплетнији резултати статистичких истраживања. У свакој свесци ове серије дати су детаљни подаци из једне области тако да могу да послуже за шире анализе и поређење у времену. [↗](#)

Статистички годишњак НР Србије
1949–1953.
Статистички годишњак СР Србије
1974–1990.
Статистички годишњак Србије
1991–2010.
Статистички годишњак Републике Србије
2011–

Први Статистички годишњак изашао је из штампе 1950. године и односио се на податке за 1949. годину. Штампан је у тиражу од 50 примерака и само за службену употребу. Од 1955. године до 1974. направљена је пауза у објављивању, када почиње објављивање у континуитету сваке године. [↗](#)

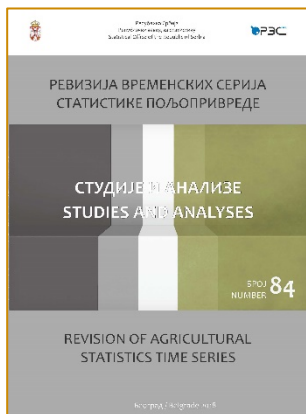
Саопштење
1951–

Циљ ове едиције је да корисницима пружи кратке и брзе информације о стањима и кретањима у друштву и економији на основу резултата статистичких истраживања. [↗](#)

Месечни статистички преглед
1952–2009.
Месечни статистички билтен
2010–

Публикација садржи месечне и годишње серије података о производњи, трговини, ценама, запослености, зарадама, новчаним токовима и демографији. Као уводна, дата је табела о економским кретањима која пружа целовиту слику о привредним кретањима у земљи. [↗](#)

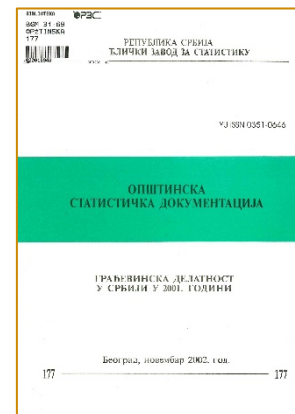
Серија Б
1953–1962.

Прикази
1955–1957.

Прикази и студије
1957–1963.

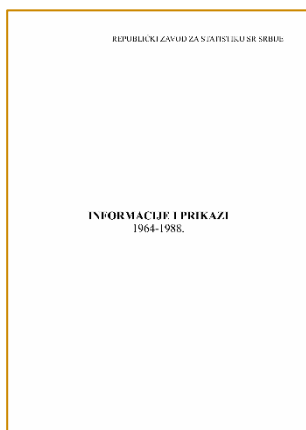
Студије и анализе
1978–

У овој серији објављују се оригинални радови статистичара на основу истраживања с коментарима и широм статистичком анализом. Промене у називу серије дошле су као резултат промена у схватању шта је задатак статистике у области анализе. 🔗

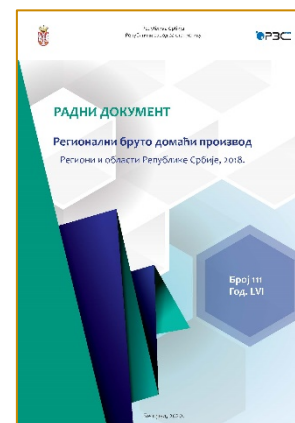
Општинска статистичка документација
1964–2002.

У овој едицији публиковани су резултати статистичких истраживања који су од интереса за органе општинских скупштина и друге кориснике који прате привредни и друштвени развој општина. По правилу у једној свесци су дати подаци из једне области, а број обележја је знатно већи од оног који је публикован у едицији Општине у Србији.

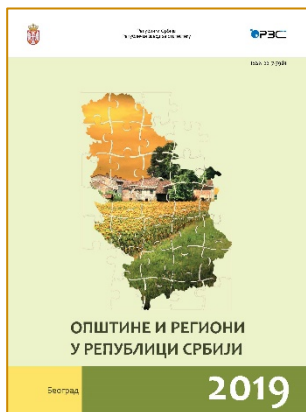
Информације и прикази
1965–1988.

У овој едицији су се објављивали ауторски радови са искуствима стручњака из разних области статистике.

Радни документ
1965–

Ова серијска публикација је настала са циљем да кориснике упозна са проблематиком статистичког истраживања, квалитетом статистичке грађе, пробним рачуницама на основу нових методологија као и са другим питањима из области методологије и организације истраживања. Садржи методолошке, теоријске и аналитичке радове. 🔗

Општине у СР Србији

1974–1989.

Општине у Републици Србији

1990–1998.

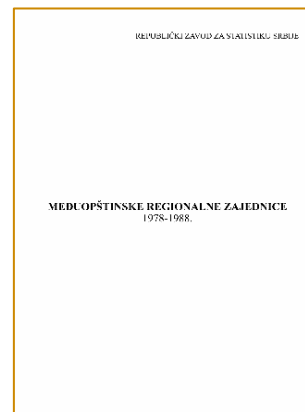
Општине у Србији

1999–2010.

Општине у Републици Србији

2011–

Ова публикација садржи годишње податке на нивоу општина, који су резултат реализација програма статистичких истраживања, и омогућава праћење развоја општина. [↗](#)

Међуопштинске регионалне заједнице

1975–1991.

Ова едиција је настала као потреба да се издаје публикација која даје слику о величини и развијености међуопштинских регионалних заједница које су формиране 1975. године. Публикација обилује подацима захваљујући којима се региони могу лако међусобно поредити као и њихово појединачно поређење са Републиком. Да би задовољиле посебне потребе корисника подручна одељења РЗС, лоцирана у седиштима међуопштинских регионалних заједница, поред осталог, од 1978. до 1988. године издавала су комплексне збирке података о својим регионима.

Методологије и стандарди

2003–

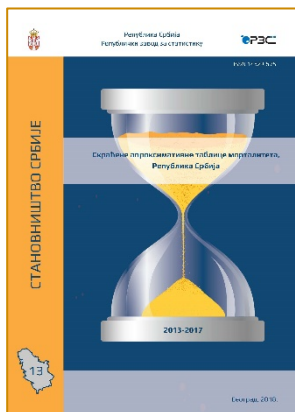
У едицији се објављују статистичке методе, стандарди и упутства за спровођење истраживања. Едиција представља наставак серије Методолошки материјали коју је издавао Савезни завод за статистику. [↗](#)

Трендови

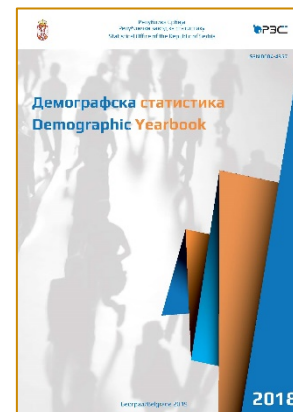
2004–

Публикација представља синергију традиционалних приказа и модерних графичких решења за презентовање и дисеминацију великог сета статистичких података. Први пут је објављена 2004. године по моделу едиције Економски тренд, који је издавао Савезни завод за статистику у периоду 1990–2006. [↗](#)

Становништво Србије 2005–

Ова серија је покренута с циљем да се њоме обухвате сви наслови које издаје статистика становништва. Обухвата теме природног кретања становништва, процене и пројекције становништва, таблице морталитета, таблице фертилитета, болести крвотока, тумора и насилне смрти. [🔗](#)

Демографска статистика 2006–

Едиција представља наставак Виталне статистике (1950–1955) односно Демографске статистике (1956–2001) у издању Савезног завода за статистику. [🔗](#)

Употреба информационо-комуникационих технологија 2006–

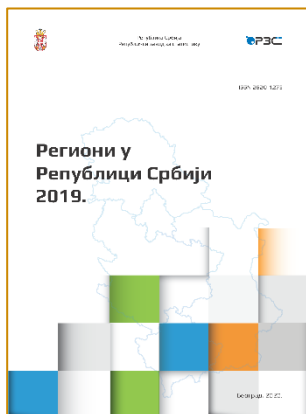
Едиција је посвећена резултатима истоимених истраживања од којих се једно односи на домаћинства и појединце, а друго на предузећа. Публикација пружа податаке о тренутном стању у области информационо-комуникационих технологија. [🔗](#)

Статистички календар Србије 2008–2010.

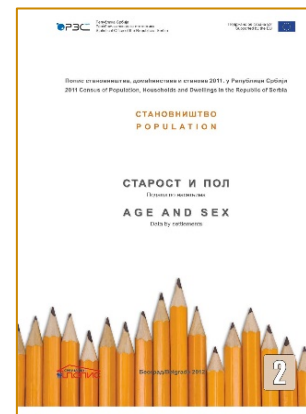
Статистички календар Републике Србије 2011–

Такозвано џепно издање Статистичког годишњака представља наставак Статистичког календара који је издавао Савезни завод за статистику. [🔗](#)

Региони у Републици Србији 2018—

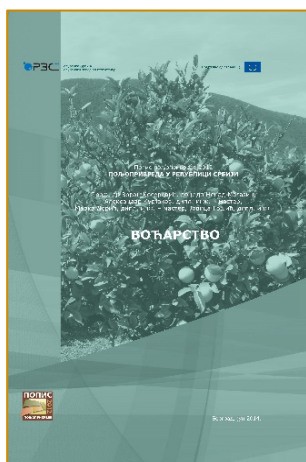
Представља сажетак публикације Општине и региони. У овој публикацији су на сликовит и модеран начин приказани подаци о друштвено-економском развоју региона. На основу приказаних података региони се могу лако међусобно поредити и појединачно поредити са Републиком. [↗](#)

Књиге пописа 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011.

До 1991. године резултате пописа је објављивао тадашњи Савезни завод за статистику, а од пописа 1991. године књиге пописа издаје РЗС у посебним публикацијама.

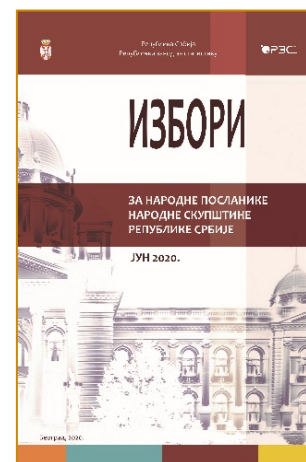
На основу резултата пописа 2011. године, поред публикација које се традиционално објављују, РЗС је објавио и 14 монографских публикација чији су аутори еминентни стручњаци. [↗](#)

Књиге пописа пољопривреде

У два тома, објављени су резултати Пописа пољопривреде 2012. године који се односе на пољопривредна газдинства на територији Републике Србије. У првом тому налазе се поглавља: Општи подаци, Земљиште, Наводњавање и Пољопривредна механизација и опрема, док други том садржи поглавља о сточном фонду и пчелама, пољопривредним објектима, радној снази и активностима на газдинству и производном методу у пољопривреди.

Осим ових публикација, у сарадњи са еминентним ауторима објављено је и девет монографских публикација као и публикација Резултати контроле обухвата. [↗](#)

Избори 1990—

РЗС објављује резултате председничких, парламентарних и локалних избора, као и резултате референдума у посебним публикацијама.

Преглед монографских публикација

Најзначајније монографске публикације које је објавио РЗС за потребе разних истраживања, анализа или јубилеја:

Наслов	Место и година издања	Аутор
Речник термина и дефиниције за статистику саобраћаја	Београд, 2005. Београд, 2008. Београд, 2010. 	Превод речника и хармонизовање термина урадили су: Жељко Лесић, руководицац, Републички завод за статистику Србије, Весна Михајловић, Завод за статистику Србије и Црне Горе, <u>Далиборка Вујин</u> , Републички завод за статистику Србије, Милош Косанић, Привредна комора Србије, Миодраг Трајковић, Републички завод за развој Србије Рецензенти: др Олга Цветановић, Саобраћајни институт – ЦИП, Јелена Кривокапић, др Томислав Јовановић, Саобраћајни институт – ЦИП
Жене и мушкарци у Србији	Београд, 2005. Београд, 2008. Београд, 2011. Београд, 2014. Београд, 2017. 	Драгана Ђоковић Папић, Весна Зајц, Јованка Стојановић, Драгана Николић, Владица Јанковић, Славица Манов
Зараде у Србији 1965–2005. 	Београд, 2006.	Биљана Илић
Систематски списак насеља Републике Србије: стање 01.01.2006. године 	Београд, 2006.	Драгица Лацковић и Миливоје Грбовић
Систематски списак насеља Републике Србије 	Београд, 2011.	Весна Ђорђевић, Драгица Лацковић, Миливоје Грбовић
Како се мери економија: Србија у транзицији 	Београд, 2007.	Координатор у изради ове публикације био је Енрико Делиа, консултант за област економије, из Италије. Публикација је резултат блиске и плодне сарадње статистичара из: Италијанског националног завода за статистику, Централног завода за статистику Мађарске, Централног завода за статистику Шведске и Републичког завода за статистику Србије

Наслов	Место и година издања	Аутор
Свет се мења и ми са њим ↗ Републички завод за статистику на путу промена ↗	Београд, 2007.	Италијански завод за статистику, у сарадњи са заводима за статистику Мађарске и Шведске, реализовао је овај значајан пројекат техничке помоћи Србији у достизању стандарда Европске уније у области статистике
Предузетници у Србији ↗	Београд, 2007.	Резултати овог истраживања проистекли су из веома продуктивне и блиске сарадње статистичара из: Националног института за статистику Италије под руководством Alessandro Zeli-а и Републичког завода за статистику Србије под руководством Биљане Брајовић
Речник национачних рачуна ↗	Београд, 2007.	Мирослав Јанковић, Републички завод за статистику, проф. др Ранко Недељковић , проф. др Даница Поповић, Економски факултет у Београду, Мирјана Ђурановић, Завод за статистику Црне Горе (МОНСТАТ), Биљана Савић, Народна банка Србије
Саветовање „Попис 2011“ – Зборник радова ↗	Београд, 2008.	Радови аутора на српском и енглеском Предговор – др Драган Вукмировић
Студија о животном стандарду 2002–2007. ↗	Београд, 2008.	Др Драган Вукмировић, Rachel Smith Govoni
Два века развоја Србије – статистички преглед ↗	Београд, 2008.	Др Драган Вукмировић, уредник
Константин Момировић у статистици ↗	Београд, 2010.	Проф. др Срђан Богосављевић и проф. др Миладин Ковачевић
Сателитски рачуни задружног сектора ↗	Београд, 2011.	Мр Андра Милојић, Мр Раде Ђирић, Мирјана Смолчић , Сузана Карамарковић, Марина Павловић, Весна Симоновић, Бојка Стевановски
Како живиш – индекс дечијег поверења ↗	Београд, 2011.	Редакциони одбор: Славко Капуран, Драгана Ђоковић Папић, Селена Марковић

Наслов	Место и година издања	Аутор
Природно кретање становништва ↗	Београд, 2012.	Мр Гордана Бјелобрк, Мирјана Поповић, Славица Павков, Драгана Пауновић Радуловић, Милка Илић Пешић, Љиљана Секулић, Марија Јовановић, Гордана Јордановски и Милош Мајкић
Статистика отпада и управљање отпадом у Републици Србији ↗	Београд, 2012.	Милијана Ћеранић, Душанка Достанић, Гордана Димић, Ана Вигњевећ, Бојана Кржалић и Зорана Ћосић из Републичког завода за статистику и Љиљана Ђорђевић из Агенције за заштиту животне средине
Коришћење времена у Републици Србији, 2010/2011. ↗	Београд, 2012.	Драгана Ђоковић Папић и Јованка Стојановић
Истраживање вишеструких показатеља, 2010. Праћење стања и положаја деце и жена ↗	Београд, 2012.	Издавач: Уницеф Истраживање спровео Републички завод за статистику Србије
Истраживање вишеструких показатеља, 2014 – Србија ромска насеља ↗	Београд, 2015.	
Структуре прихода и расхода пословних субјеката ↗	Београд, 2013.	Мр Андра Милојић, Биљана Ђокић, Весна Симоновић, Горан Радисављевић, Данијела Дабетић, Дијана Додиг Букилица, Драган Поповић, Душан Гавриловић, Душко Бумбић, Зорица Мисојчић, Ивана Лалић, Ирена Павловић, Јелена Здравковић, Јелена Јаковљевић, Марија Вуловић, Марина Павловић, Марко Пејић, Милан Бурзановић, Милена Стевовић, Мирјана Бачиловић, <u>Мирјана Смолчић</u> , Нада Јевтић, Раде Ћирић, Сања Брадарић, Светлана Јелић, Сузана Карамарковић, Томислав Деспић
Каријере доктора наука ↗	Београд, 2013.	Сунчица Стефановић Шестић, Владимир Шутић и Паун Цукавац

Наслов	Место и година издања	Аутор
Индикатори материјалних токова, 2001-2011. ↗	Београд, 2013.	Мр Андра Милојић, Сузана Карамарковић, Мирјана Бачиловић, Ирена Павловић, Марко Пејић, Марина Павловић, Мирјана Смолчић , Весна Симоновић, Сања Брадарић, Светлана Јелић и мр Раде Ћирић
Економски утицај социјалних предузећа ↗	Београд, 2014.	Републички завод за статистику: проф. др Драган Вукмировић, мр Андра Милојић, мр Раде Ћирић, Јелена Будимир, Томислав Деспић, Светлана Јелић, Милена Стевовић, Мирјана Смолчић , Сузана Карамарковић, Марина Павловић и Тијана Чомић SeConS: проф. др Слободан Цвејић Група 484: Синиша Воларевић и Даница Ћирић
Како три генерације користе време у Републици Србији, 2010/2011. ↗	Београд, 2014.	Драгана Ђоковић Папић и Јованка Стојановић
Култура, 2013. ↗	Београд, 2015.	
Култура, 2014. ↗	Београд, 2015.	Републички завод за статистику: Сунчица Стефановић Шестић и Весна Јашовић Шурлан
Култура, 2015. ↗	Београд, 2016.	Завод за проучавање културног развитака: Слободан Мрђа, Биљана Јокић и Маријана Узуновски
Култура, 2016. ↗	Београд, 2017.	
Култура, 2017. ↗	Београд, 2018.	Републички завод за статистику: Весна Јашовић Шурлан, Тамара Ергић, Јасмина Крстић и Сунчица Стефановић Шестић
Култура, 2018. ↗	Београд, 2019.	Завод за проучавање културног развитака: Слободан Мрђа, Биљана Јокић и Маријана Узуновски
Статистика отпада у Републици Србији, 2010–2013. ↗	Београд, 2015.	Душанка Достанић, Бојана Кржалић, Ана Вигњевић, Марко Топузовић, Неда Цукавац и Олга Меловски Трпица

Наслов	Место и година издања	Аутор
Приходи и услови живота, 2013. ↗	Београд, 2015.	Аутори: Гордана Матковић, Горана Крстић и Бошко Мијатовић Рецензенти: Слободан Цвејић, Драган Вукмировић
Предузећа по величини и предузетници у Републици Србији, 2010–2014. ↗	Београд, 2016.	
Предузећа по величини и предузетници у Републици Србији 2010–2015. ↗	Београд, 2017.	Милан Бурзановић
Предузећа по величини и предузетници у Републици Србији, 2015–2017. ↗	Београд, 2019.	
Коришћење времена у Републици Србији, 2010. и 2015. године ↗	Београд, 2016.	Драгана Ђоковић Папић и Јованка Стојановић
Високо образовање, 2015/2016. ↗	Београд, 2017.	Весна Јашовић Шурлан, Љиљана Козлина и Татјана Жарић
Високо образовање, 2016/ 2017. ↗	Београд, 2017.	Весна Јашовић Шурлан и Татјана Жарић
Високо образовање, 2017/2018. ↗	Београд, 2018.	Весна Јашовић-Шурлан, Тамара Ергић, Јасмина Крстић,
Високо образовање, 2018/2019. ↗	Београд, 2019.	Милена Аћимовић Крстић и Татјана Жарић
Пилот - истраживање о структури зарада за 2014. годину ↗	Београд, 2017.	Прво поглавље: Весна Пантелић, Јелена Милаковић, Јована Ђерић, Снежана Светозаревић Друго поглавље: Јелена Милаковић, Бојана Шошкић, Јована Ђерић, Снежана Светозаревић, Олга Меловски Трпицац, Мелинда Токаи Треће поглавље: Бојана Шошкић, Јована Ђерић, Снежана Светозаревић, Мелинда Токаи
О два века развоја Србије ↗	Београд, 2017.	Миодраг Николић

Наслов	Место и година издања	Аутор
Пословање предузећа у Републици Србији према облицима својине, 2015–2016. 🔗	Београд, 2018.	Милан Бурзановић
Пословање предузећа у Републици Србији према облицима својине, 2017–2018. 🔗	Београд, 2020.	
Сточарство – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Доц. др Божидар Поповић
Шта потврђује, шта оповргава и на шта указује – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Проф. др Весна Јевремовић
Радна снага и рад на пољопривредним газдинствима - стање и тренд – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Проф. др Наталија Богданов и проф. др Марија Бабовић
Пољопривредна газдинства према типу производње и економској величини – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Др Весна Параушић, др Светлана Рољевић Николић, др Јонел Субић
Воћарство – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Бојана Тодић
Земљиште – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Проф. др Нада Тривић
Структура, економска снага и маркетинг производа пољопривредних газдинстава – Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018. 🔗	Београд, 2019.	Проф. др Владе Зарић

Наслов	Место и година издања	Аутор
Речник статистичких термина ↗	Београд, 2019.	Весна Јевремовић Рецензенти: проф. др Јован Малишић, Београд и проф. др Андрија Тепавчевић, Нови Сад
Историја и статистика о три Југославије ↗	Београд, 2020.	Миодраг Николић
Најчешћа имена и презимена у Србији ↗	Београд, 2012.	Снежана Лакчевић, Љиљана Ђорђевић, Гордана Жикић, Нада Делић, Александра Јовановић, Славица Вукојичић-Шево, Јованка Тошић, Марија Јовић, Јасна Миланковић
Попис и основци ↗	Београд, 2013.	Александра Јовановић
Пројекције становништва Републике Србије 2011–2041. ↗	Београд, 2014.	Љиљана Секулић, Драгана Пауновић Радуловић
Детаљне таблице морталитета за Републику Србију, 2010–2012. ↗	Београд, 2014.	Драгана Пауновић Радуловић
Пописни атлас 2011. ↗	Београд, 2014.	Сузана Станојковић, Снежана Лакчевић, Љиљана Ђорђевић, Нада Делић, Гордана Жикић, Александра Јовановић, Славица Вукојичић Шево, Јасна Миланковић, Марија Јовић, Марија Стевановић Ђирић, Јованка Тошић, Дејана Ђорђевић
Бескућници ↗	Београд, 2014.	Проф. др Мирјана Бобић
Особе са инвалидитетом у Србији ↗	Београд, 2014.	Милан М. Марковић

Наслов	Место и година издања	Аутор
Етноконфесионални и језички мозаик Србије 	Београд, 2014.	Др Владимир Ђурић, проф. др Дарко Танасковић, проф. др Драган Вукмировић, Петар Лађевић
Роми у Србији 	Београд, 2014.	Проф. др Светлана Радовановић и доц. др Александар Кнежевић
Србија у процесу спољних миграција 	Београд, 2014.	Владимир Станковић
Две деценије избеглиштва у Србији 	Београд, 2015.	Весна Лукић
Демографски профил старог становништва Србије 	Београд, 2015.	проф. др Мирјана Девеџић и мср Јелена Стојилковић Гњатовић
Млади у Србији почетком 21. века 	Београд, 2015.	Милка Бубало-Живковић и Тамара Лукић
Популација Србије почетком 21. века 	Београд, 2015.	Владимир Никитовић
Анализа утицаја штета од елементарних непогода на резултате пописа 	Београд, 2015.	мр Љиљана Ђорђевић и Владимир Станковић
Села у Србији 	Београд, 2015.	проф. др Милован М. Митровић
Пољопривредна механизација, опрема и објекти 	Београд, 2014.	проф. др Душан Радивојевић
Воћарство 	Београд, 2014.	проф. др Зоран Кесеровић, доц. др Ненад Магазин, дипл. инж. – мастер Александар Курјаков, дипл. инж. – мастер Марко Дорић, дипл. инж Јовица Гошић.

Наслов	Место и година издања	Аутор
Радна снага и активности пољопривредних газдинстава 	Београд, 2014.	проф. др Наталија Богданов и проф. др Марија Бабовић
Пољопривредна газдинства према економској величини и типу производње у Републици Србији 	Београд, 2014.	проф. др Драго Цвијановић, доц. др Јонел Субић, др Весна Параушић
Сточарство у Републици Србији 	Београд, 2014.	др Раде Поповић, ванр. проф.
Виноградарски атлас 	Београд, 2015.	доц. др Драгослав Иванишевић, дипл. инж.-мастер Дарко Јакшић и проф. др Нада Кораћ
Пољопривредно земљиште 	Београд, 2015.	проф. др Миладин М. Шеварлић
Вински атлас 	Београд, 2015.	дипл. инж. – мастер Дарко Јакшић, доц. др Драгослав Иванишевић, Виолета Ђокић, дипл. екон. Марина Брбаклић Тепавац

Публикације Фонда од посебног значаја издате у периоду 1863–1940.

Серија: Државопис Србије

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Државопис Србије Климатски услови у Србији у години 1862. Кретање људства вароши Београда у год. 1862. Пољско-привредни радови економије у Топчидеру од године 1857. до 1862. Цене земаљских производа у Србији у 1862. Број житеља Србије у години 1859. Промет унутрашње трговине Србије у год. 1861. и 1862. Промет спољашње трговине Србије у год. 1862. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији 1862/63.	I свеска	Београд, 1863.
Државопис Србије Кретање људства у Србији у години 1862. Извештај о међународном статистичком конгресу у години 1863. у Берлину Попис људства у Србији 1863. Промет унутрашње трговине Србије у год. 1863. Вредност непокретне имовине у Србији у години 1863. Окрет спољашње трговине Србије у год. 1863. Просечне цене земаљских производа у Србији у години 1863. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у другој половини 1863.	II свеска	Београд, 1865.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Државопис Србије ↗ Промет спољашње трговине Србије у годину 1863/64 и 1864/65. Попис људства у Србији 1866. Извештај о међународном статистичком конгресу у години 1867. у Фиренци Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији 1864.	III свеска	Београд, 1869.
Државопис Србије ↗ Попис кућевне стоке у Србији у години 1866. Извештај о међународном статистичком конгресу у години 1869. у Хагу Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији 1865.	IV свеска	Београд, 1870.
Државопис Србије ↗ Анкета о усевима у Србији у годину 1867. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у год. 1866. и 1867.	V свеска	Београд, 1871.
Државопис Србије ↗ Промет спољашње трговине Србије од године 1866. до 1870. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у години 1868.	VI свеска	Београд, 1872.
Државопис Србије ↗ Промет провозне трговине Србије од 1864. до 1871. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у години 1869.	VII свеска	Београд, 1873.
Државопис Србије ↗ Промет унутрашње трговине Србије кроз десет година од 1864. до 1873. Кретање људства Србије кроз 12 година, од године 1862. до 1873. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у год. 1870. и 1871.	VIII свеска	Београд, 1874.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Државопис Србије ↗ Попис људства Србије у месецу децембру 1874. године Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у години 1872, 1873. и 1874.	IX свеска	Београд, 1879.
Државопис Србије ↗ Промет спољашње трговине Србије од године 1870–71. до 1874–75. Преглед царинских прихода Србије за 1870–71. до 1874–75. године Преглед српске извозне трговине од 1870–71. до 1874–75. године Преглед српске увозне трговине од 1870–71. до 1874–75. године Преглед српске превозне трговине од 1870–71. до 1874–75. године	X свеска	Београд, 1880.
Државопис Србије ↗ Попис људства Србије у ослобођеним крајевима у год. 1878. Досељавање у Србију и исељавање у исту у год. 1860–75. Промет унутрашње трговине Србије у години 1874. и 1875. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у год. 1875, 1876, 1877. и 1878.	XI свеска	Београд, 1882.
Државопис Србије ↗ Попис људства Србије по занимању на крају године 1866. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у години 1879. и 1880.	XII свеска	Београд, 1883.
Државопис Србије ↗ Преглед броја плаћајућих глава пореза у Србији од године 1834. до 1884. Попис људства Србије по занимању на крају године 1866. (продужено из свеске XII)	XIII свеска	Београд, 1884.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Државопис Србије ↗ Спољашња трговина краљевине Србије у 1884–1887. години	XIV свеска	Београд, 1889.
Државопис Србије ↗ Кретање људства у Србији од 1874–1879. Месечни ценовници земаљских производа и наднице у Србији у години: 1883, 1884, 1885, 1886, и 1887.	XV свеска	Београд, 1889.
Државопис Србије ↗ Попис људства у Краљевини Србији 1884. године Цене земаљских производа у Краљевини Србији за 1888. годину	XVI свеска	Београд, 1889.
Државопис Србије ↗ Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србије од 1880. до 1887. године	XVII свеска	Београд, 1893.
Државопис Србије ↗ Статистика кривичних дела Цене земаљских производа у Краљевини Србији за 1889. годину	XVIII свеска	Београд, 1890.
Државопис Србије ↗ Статистика виноградарства у Краљевини Србији за 1889. годину	XIX свеска	Београд, 1892.
Државопис Србије ↗ Статистика наставе у Краљевини Србији за 1884–85. школску годину	XX свеска	Београд, 1894.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Државопис Србије ↗ Попис људста у Краљевини Србији 1884. године Цене земаљских производа у Краљевини Србији за 1888. годину	XVI свеска	Београд, 1889.
Државопис Србије ↗ Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србије од 1880. до 1887. године	XVII свеска	Београд, 1893.
Државопис Србије ↗ Статистика кривичних дела Цене земаљских производа у Краљевини Србији за 1889. годину	XVIII свеска	Београд, 1890.
Државопис Србије ↗ Статистика виноградарства у Краљевини Србији за 1889. годину	XIX свеска	Београд, 1892.
Државопис Србије ↗ Статистика наставе у Краљевини Србији за 1884–85. школску годину	XX свеска	Београд, 1894.

Серија: Статистика Краљевине Србије

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Попис становништва у Краљевини Србији од 31. децембра 1890. године ↗	Књига I Део I	Београд, 1892.
Попис становништва у Краљевини Србији од 31. децембра 1890. године ↗	Књига I Део II	Београд, 1892.
Попис становништва у Краљевини Србији од 31. децембра 1890. године ↗	Књига I Део III	Београд, 1892.
Регистар имена вароши, варошица, села, заселака и општина у Краљевини Србији по попису становништва од 31. децембра 1890. године ↗	Књига I Део IV	Београд, 1892.
Попис становништва у Краљевини Србији од 31. децембра 1890. године – Општи резултати пописа становништва са тринаест картограма и десет дијаграма ↗	Књига I Део V	Београд, 1893.
Попис домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1890. године	Књига II	Београд, 1893.
Попис обрађене земље у Краљевини Србији 1889.	Књига III	Београд, 1894.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за 1888, 1889. и 1890. годину	Књига IV	Београд, 1895.
Општински приходи и издаци у Краљевини Србији за 1888, 1889. и 1890. годину	Књига V	Београд, 1895.
Статистика кривичног суђења у Краљевини Србији за 1888, 1889. и 1890. годину	Књига VI	Београд, 1896.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1889–90. школску годину	Књига VII	Београд, 1898.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за 1891. годину	Књига VIII	Београд, 1898.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Попис обрађене земље у Краљевини Србији 1893. године	Књига IX	Београд, 1897.
Статистика грађанског суђења у Краљевини Србији за период од 1888. до 1893. године	Књига X	Београд, 1899.
Попис домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембар 1895. године са девет картограма и три дијаграма 	Књига XI	Београд, 1898.
Попис становништва у Краљевини Србији 31. децембар 1895. године 	Књига XII Део I	Београд, 1898.
Попис становништва у Краљевини Србији 31. децембар 1895. године	Књига XIII Део II	Београд, 1899.
Статистика кривичног суђења у Краљевини Србији за период од 1891. до 1895. године	Књига XIV	Београд, 1900.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за 1892. годину	Књига XV	Београд, 1901.
Попис обрађене земље у Краљевини Србији 1897. године	Књига XVI	Београд, 1900.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за 1893. годину	Књига XVII	Београд, 1902.
Статистика земљорадње и жетвеног приноса у Краљевини Србији 1900. године	Књига XVIII	Београд, 1903.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за период од 1894. до 1899. године	Књига XIX	Београд, 1904.
Статистика кривичног суђења у Краљевини Србији за 1896. годину	Књига XX	Београд, 1905.
Статистика рођења, венчања и умирања у Краљевини Србији за период од 1900. до 1905. године	Књига XXI	Београд, 1907.
Попис домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1900. године	Књига XXII	Београд, 1903.

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Попис становништва у Краљевини Србији 31. децембар 1900. године 🔗	Књига XXIII Део I	Београд, 1907.
Попис становништва у Краљевини Србији 31. децембар 1900. године 🔗	Књига XXIV Део II	Београд, 1905.
Приходи и издаци у Краљевини Србији за период од 1891. до 1895. године	Књига XXV	Београд, 1906.
Статистика земљорадње и жетвеног приноса у Краљевини Србији 1901. године	Књига XXVI	Београд, 1904.
Статистика земљорадње и жетвеног приноса у Краљевини Србији 1902. године	Књига XXVII	Београд, 1906.
Статистика грађанског суђења у Краљевини Србији за период од 1894. до 1900. године	Књига XXVIII	Београд, 1909.
Статистика земљорадње и жетвеног приноса у Краљевини Србији 1903. године	Књига XXIX	Београд, 1907.
Статистика кривичног суђења у Краљевини Србији од 1897. до 1900. године	Књига XXX	Београд, 1909.
Статистика земљорадње и жетвеног приноса у Краљевини Србији 1904. године	Књига XXXI	Београд, 1913.
Попис домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1905. године	Књига XXXII	Београд, 1913.

Серија: Прилози за статистику Краљевине Србије

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Прилози за статистику Краљевине Србије, Црквена и манастирска имовина у Краљевини Србији на крају 1888. год. 	I свеска	Београд, 1895.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Статистика панађура у Краљевини Србији за период од 1889. до 1893. године.	II свеска	Београд, 1897.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Статистика Штета од града у Краљевини Србији за период од 1889. до 1895. године.	III свеска	Београд, 1899.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Статистика јавних продаја у Краљевини Србији за период од 1891. до 1895. године	IV свеска	Београд, 1901.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Пожари и паљевине у Краљевини Србији у периоду од 1889. до 1895. године	V свеска	Београд, 1902.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Статистика панађура у Краљевини Србији за период од 1894. до 1900. године	VI свеска	Београд, 1913.
Прилози за статистику Краљевине Србије, Статистика штета од града у Краљевини Србији за период од 1896. до 1905. године	VII свеска	Београд, 1907.

Серија: Претходни резултати Пописа становништва и домаће стоке у Краљевини Србији

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Претходни резултати Пописа становништва у Краљевини Србији 31. децембра 1890. године		Београд, 1891.
Претходни резултати Пописа становништва у Краљевини Србији 31. децембра 1895. године		Београд, 1896.
Претходни резултати Пописа становништва и домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1900. године		Београд, 1901.
Претходни резултати Пописа становништва и домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1905. године ↗		Београд, 1906.
Претходни резултати Пописа становништва и домаће стоке у Краљевини Србији 31. децембра 1910. године ↗	Књига V	Београд, 1911.

Остале публикације из Фонда стара и ретка књига Србије

Наслов	Аутор/Издавач	Место и година издања
Речник географско-статистички Србије	Јован Гавриловић	Београд, 1846.
Речник места у Краљевини Србији	Стев. М. Котуровић	Београд, 1892.
Речник места у ослобођеној области Старе Србије – по службеним подацима 	Мил. Ант. Вујичић, начел. Мин. ун. дела	Београд, 1914.
Краљевина Србија Нови крајеви 	Милан Ђ. Милићевић	Београд, 1884.
Статистика цена пољопривредних производа у Краљевини Србији период од 1890. до 1895. године	Министарство народне привред – статистичко одељење	Београд, 1897.
Статистика цена пољопривредних производа у Краљевини Србији од 1896. до 1900. године	Управа државне статистике	Београд, 1902.
Статистика цена пољопривредних производа у Краљевини Србији од 1901. до 1905. године	Управа државне статистике	Београд, 1906.
Статистика наставе у Кнежевини Србији за 1871–72. и 1872–73. школску годину	Богољуб Јовановић	Београд, 1876.
Стање јавне наставе у Краљевини Србији за 1877–1878. и 1878–1879. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1890.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1891–1892. школску годину	Зар. Р. Поповић	Београд, 1896.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1892–93. и 1893–94. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1898.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1894–95. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1899.

Наслов	Аутор/Издавач	Место и година издања
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1895–96., 1896-97. и 1897–98. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1901.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1898–99. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1903.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1900–1901. и 1901–1902. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1907.
Статистика наставе у Краљевини Србији за 1904–1905. школску годину	Издање Министарства просвете и црквених послова	Београд, 1912.
Закон о буџету државних прихода и расхода за 1899. год.		Београд, 1901.
Закон о буџету државних прихода и расхода за буџетску 1900. год.		Београд, 1900.
Буџет државних прихода и расхода за 1899. год.	Министарство финансија	
Буџет државних прихода и расхода за 1901. год.	Министарство финансија	Београд, 1901.
Буџет државних прихода и расхода за 1902. год.	Министарство финансија	Београд, 1902.
Буџет државних прихода и расхода за 1905. год.	Министарство финансија	Београд, 1904.
Буџет државних прихода и расхода за 1907. год.	Министарство финансија	Београд, 1907.
Буџет државних прихода и расхода за 1908. год.	Министарство финансија	Београд, 1908.
Буџет државних прихода и расхода за 1909. год.	Министарство финансија	Београд, 1909.
Буџет државних прихода и расхода за 1910. год.	Министарство финансија	Београд, 1910.
Буџет државних расхода и прихода Краљевине Србије за 1912. год.	Министарство финансија	Београд, 1911.

Наслов	Аутор/Издавач	Место и година издања
Буџет државних расхода и прихода Краљевине Србије за 1913. год.	Министарство финансија	Београд, 1912.
Буџет државних расхода и прихода Краљевине Србије за 1914. год.	Министарство финансија	Београд, 1914.
Статистика пошта, телеграфа и телефона Краљевине Србије за 1909. год.	Министарство грађевина	Београд, 1915.
Статистички преглед саобраћајних резултата српских државних железница у 1903. год.	Српске државне железнице	Београд, 1903.
Упоредни преглед спољне трговине Краљевине Србије од 1879. до 1890. године и приход царински од 1881. до 1890. год.	Министарство финансија Царинско одељење	Београд, 1891.
Статистика спољне трговине Краљевине Србије за 1895. годину	Министарство финансија	Београд, 1896.
Статистика спољне трговине Краљевине Србије за 1896. годину	Министарство финансија	Београд, 1897.
Статистика спољне трговине Краљевине Србије за 1897. годину	Министарство финансија	Београд, 1898.
Статистика спољне трговине Краљевине Србије за 1898. годину	Министарство финансија	Београд, 1899.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије за 1899. годину	Министарство финансија	Београд, 1900.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије за 1900. годину	Министарство финансија	Београд, 1901.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије од 1896. до 1900. године	Министарство финансија Царинско одељење	Београд, 1901.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије у периоду од 1894. до 1903. године	Царинска управа Министарства финансија	Београд, 1904.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије за 1909. годину	Министарство финансија	Београд, 1910.
Статистика спољашње трговине Краљевине Србије за 1912. годину	Царинска управа Министарства финансија	Београд, 1914.

Серија: Статистички годишњак Краљевине Србије

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Статистички годишњак Краљевине Србије 	Прва година 1893.	Београд, 1895.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	II књига 1894–1895.	Београд, 1898.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	III књига 1896–1897.	Београд, 1900.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	IV књига 1898–1899.	Београд, 1902.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	V књига 1900.	Београд, 1904.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	VI књига 1901.	Београд, 1904.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	VII књига 1902.	Београд, 1905.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	VIII књига 1903.	Београд, 1906.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	IX књига 1904.	Београд, 1906.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	X књига 1905.	Београд, 1907.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	XI књига 1906.	Београд, 1908.
Статистички годишњак Краљевине Србије 	XII књига 1907. и 1908.	Београд, 1913.
Статистички годишњак Краљевине Србије	XIII књига 1909. и 1910.	Београд, 1914.

Серија: Статистички годишњак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевини Југославије

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Статистички годишњак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 		Београд, 1926.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига I 1929.	Београд, 1932.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига II 1930.	Београд, 1933.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига III 1931.	Београд, 1934.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига IV 1932.	Београд, 1934.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига V 1933.	Београд, 1935.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига VI – 1934–1935.	Београд, 1936.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига VII – 1936.	Београд, 1937.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига VIII – 1937.	Београд, 1938.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига IX – 1938–1939.	Београд, 1939.
Статистички годишњак, Краљевина Југославија 	Књига X – 1940.	Београд, 1941.

Серија: Дефинитивни резултати Пописа становништва

Наслов	Нумеричка ознака	Место и година издања
Дефинитивни резултати Пописа становништва од 31. јанура 1921.		Сарајево, 1932.
Дефинитивни резултати Пописа становништва од 31. јанура 1931. Присутно становништво, број кућа и домаћинства	Књига 1	Београд, 1937.
Дефинитивни резултати Пописа становништва од 31. јанура 1931. Присутно становништво по вероисповести	Књига 2	Београд, 1938.
Дефинитивни резултати Пописа становништва од 31. јанура 1931. Присутно становништво по писмености и старости	Књига 3	Београд, 1938.
Дефинитивни резултати Пописа становништва од 31. јанура 1931. Присутно становништво по главном занимању	Књига 4	Београд, 1940.

Литература

Саво Обрадовић, Милица Сентић: Стогодишњица српске статистике, Статистичка ревија број 2–3 за 1964. годину, Југословенско статистичко друштво, Београд 1965.

Тридесет година статистике у СФР Југославији 1944–1974. Зборник, Савезни завод за статистику, Београд 1974.

Тридесетогодишњица статистике у СФР Југославији, Спомен књига, Београд, 1975.

Информатор Републичког завода за статистику (бројеви 1 до 60, период 1973–1988)

Милорад Николић: 140 година званичне статистике, Савезни завод за статистику, Београд 2002.

Мастер план развоја и хармонизације званичне југословенске статистике, Београд 2002.

Свет се мења и ми са њим Завод за статистику Србије – на путу промена, Републички завод за статистику, Београд 2007.

Два века развоја Србије – статистички преглед, Републички завод за статистику, Београд 2008.

Програм званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године

Одсек за комуникацију и информисање

Тел.: 011/24-01-284

Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека

Тел.: 011/24-12-922, лок. 251

Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 117

Тираж: 100

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311.21(497.11)"18/20"

НАШИХ 75 година / [главни и одговорни уредник Миладин Ковачевић]. -
Београд : Републички завод за статистику, 2020 (Београд : Републички завод
за статистику). - 117 стр. : илустр. ; 30 см

Тираж 100.

ISBN 978-86-6161-195-7

а) Статистичка истраживања -- Историја -- Србија -- 19в-21в

COBISS.SR-ID 23930121

www.stat.gov.rs